

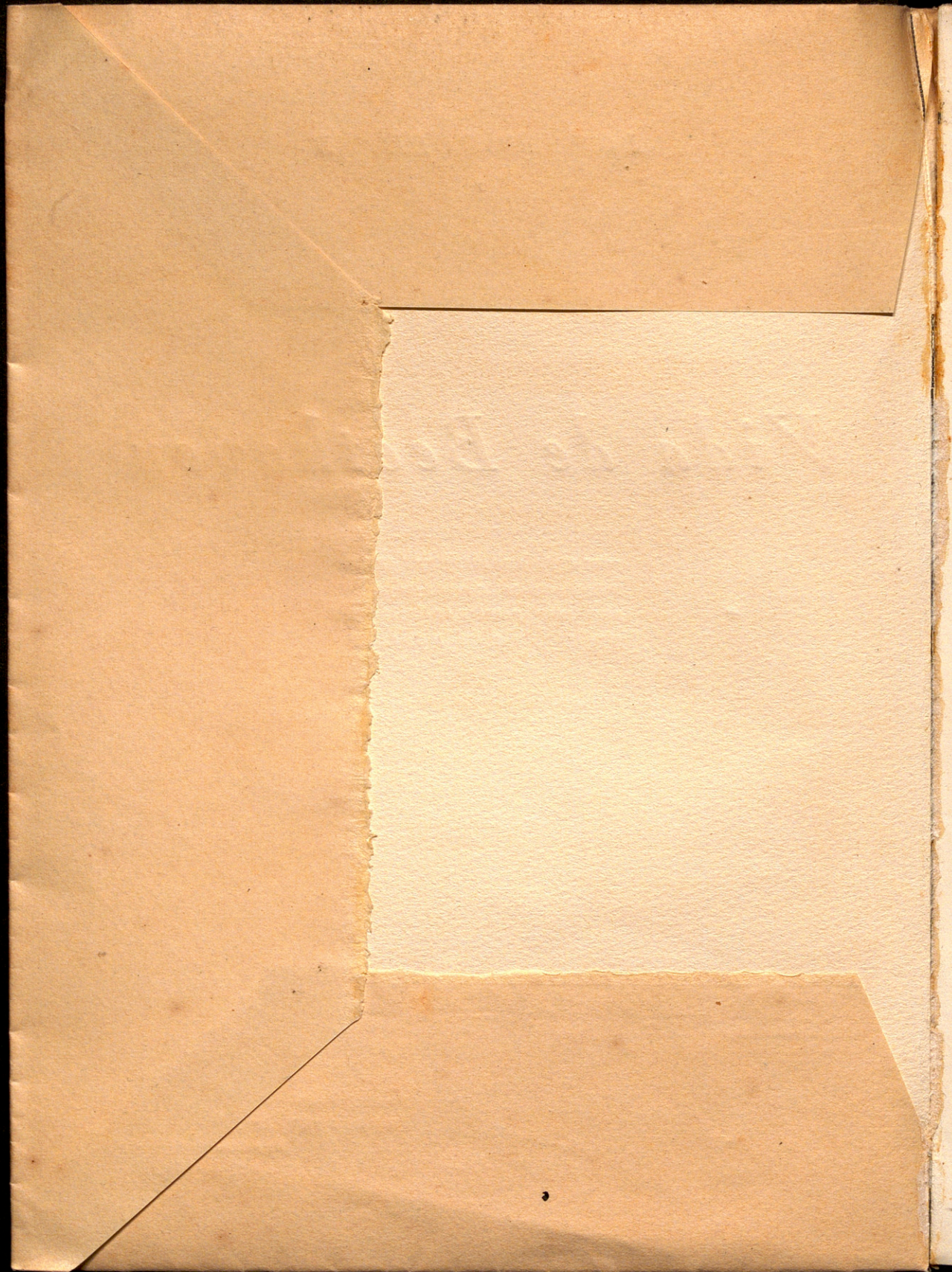
ROMAIN ROLLAND

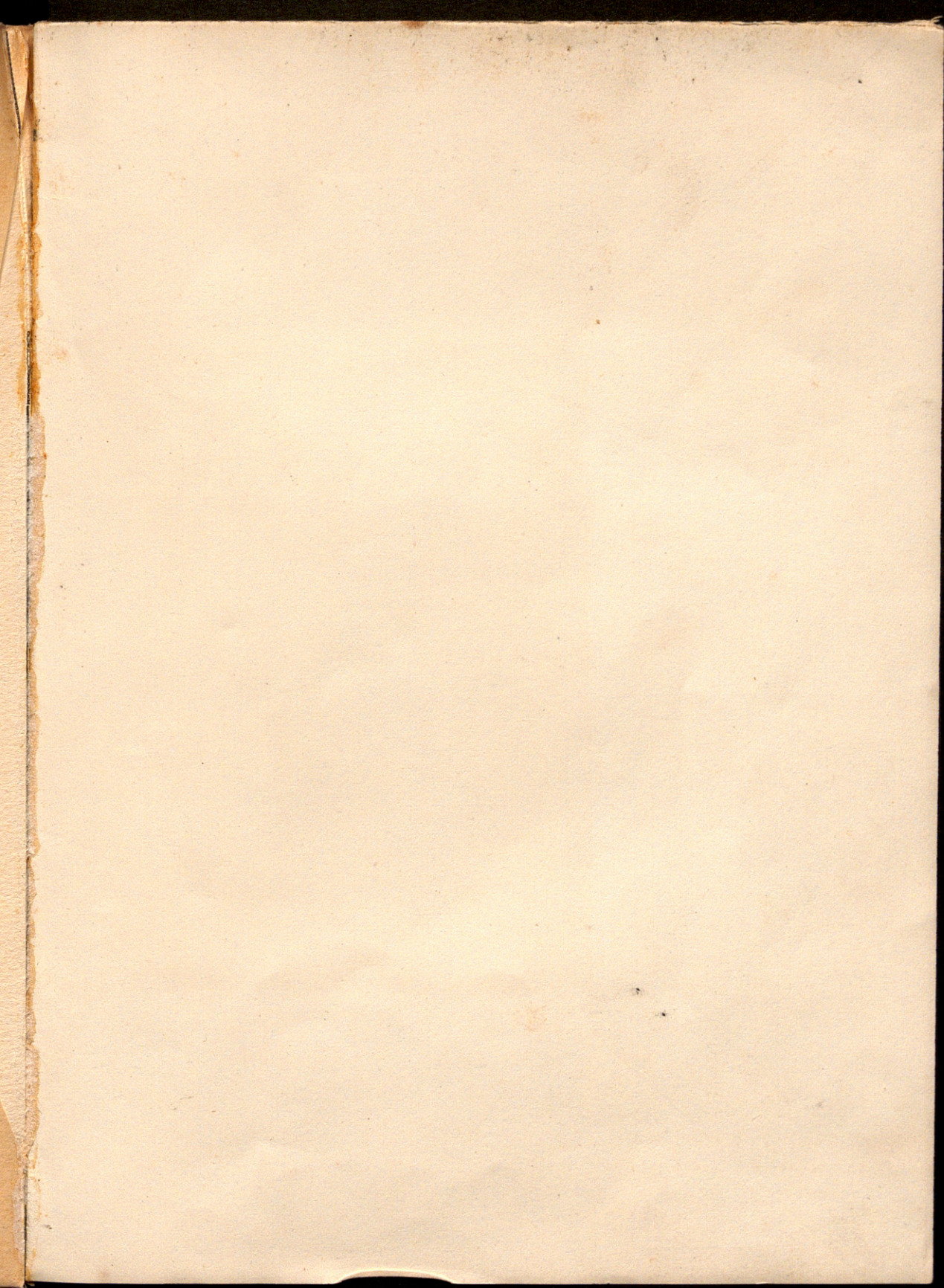
Vida de Beethoven

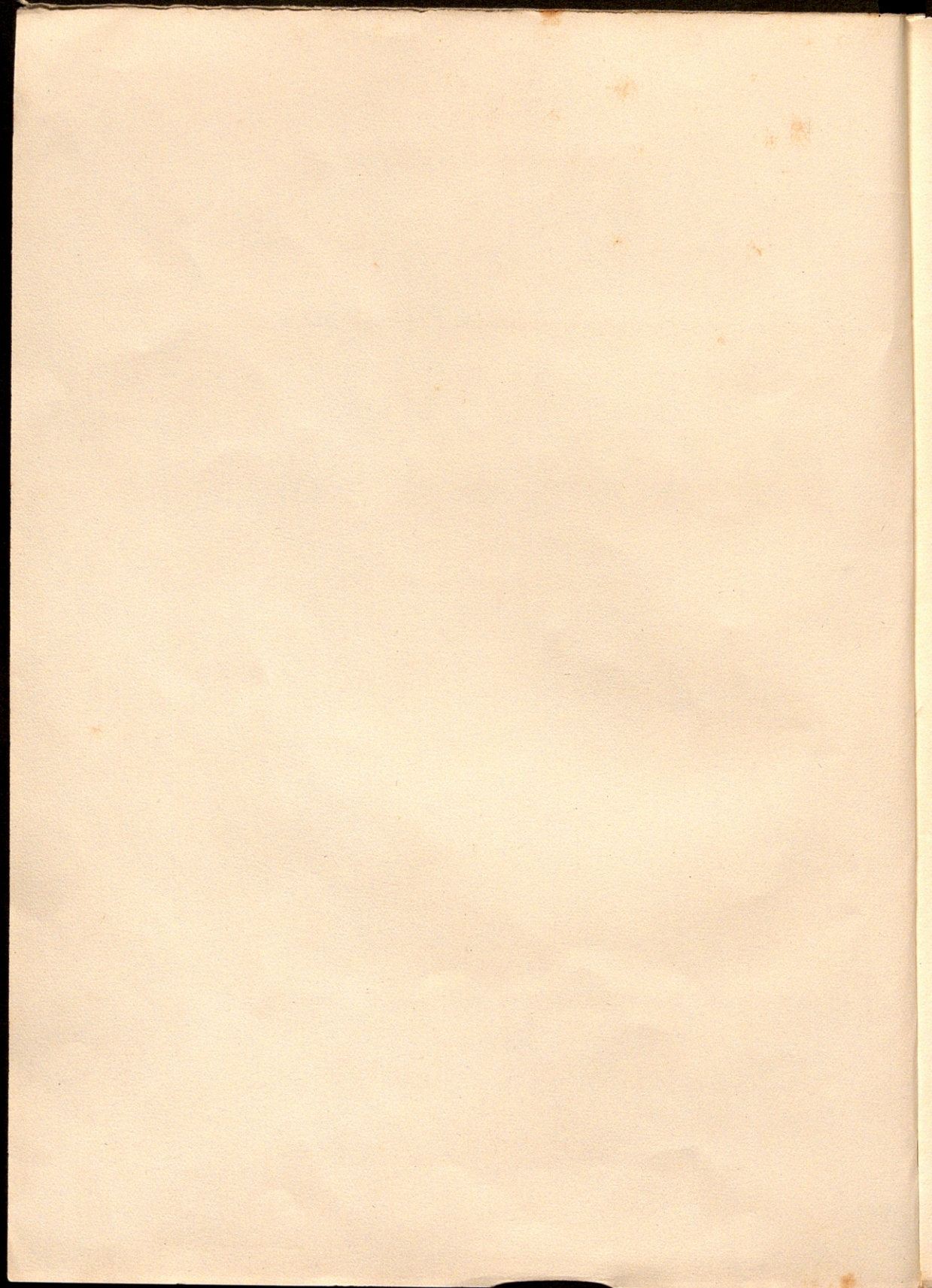
PUBLICADA AMB MOTIU DE LA COM-
MEMORACIÓ DEL CENTENARI DE LA
SEVA MORT, PER L'«ASSOCIACIÓ
D'AMICS DE LA MUSICA».

4

Traduïda per
IGNASI FOLCH I TORRES.
Barcelona-1927.

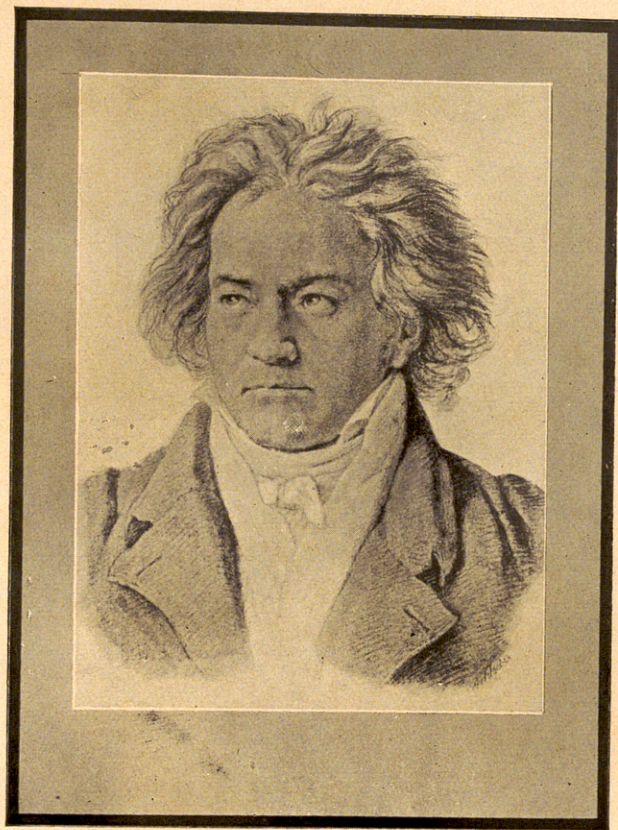

LA VIDA
DE
BEETHOVEN

LLUIS VAN BEETHOVEN en 1817

*Dibuix original
d' Aug. von Kloeber
(1817)*

*L'original figura en la col·lecció
del Dr. Erich Prieger, de Bonn.*

ROMAIN ROLLAND

VIDA DE BEETHOVEN

AMB MOTIU DE LA COMMEMORACIÓ DEL
CENTENARI DE LA SEVA MORT

TRADUCCIÓ CATALANA

PER

IGNASI FOLCH I TORRES

PUBLICADA PER LA
«ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA MÚSICA».

Al Mestre

FRANCESC PUJOL

*amb l'admiració del deixeble i l'afecte de
l'amic,*

Ignasi Folch i Torres.

«Jo vull provar que tot aquell que s'ha portat bé i noblement pot suportar, precisament per això, la dissort.»

Beethoven a l'Ajuntament de Viena, 1 de febrer de 1819.

L'AMBIENT que ens envolta és feixuc. La vella Europa s'engorroneix en una atmosfera pesant i viciada. Un materialisme sense grandesa pesa damunt el pensament i entorpeix l'acció dels governants i dels individus. El món mor d'asfíxia en son egoisme prudent i vil. El món s'ofega. Obrim les finestres. Fem que entri de bell nou l'aire lliure. Respirarem l'hàlit dels herois.

La vida és dura. Es un combat de cada dia per a aquells que no es resignen a la mediocritat de l'ànima, i, ben sovint, un trist combat, sense grandesa, sense felicitat, lliurat en la solitud i el silenci. Opressos per la pobresa, pels durs neguits casolans, per les tasques atüïdores i estúpides en les quals es perden les forces inútilment, sense esperança, sense un raig de joia, la major part dels homes són separats els uns dels altres i ni tan sols els resta el consol de poder donar la mà a llurs germans en la dissort, dels quals són ignorats i als quals ignoren. No poden confiar més que en ells mateixos; hi ha moments que fins els més forts flaquesen al pes de llurs fatigs. Ells demanen un socors, un amic.

Per a ajudar-los jo m'emprenc la tasca d'agrupar a llur entorn els Amics heroics, les grans ànimes que sofriren pel bé. Aquestes *Vides d'Homes il·lustres* no s'adrecen pas a l'orgull dels ambiciosos: són dedicades als dissortats. I, qui no ho és, en el fons? A aquells que sofreixen, oferim el bàlsam de la sagrada sofrenga.

Nosaltres no som pas sols en el combat. La nit del món és illuminada per llums divines. Adhuc avui mateix, prop de nosaltres, acabem de veure brillar dues de les més pures flames: la flama de la Justícia i la de la Llibertat: el coronel Picquart i el poble Boer. Si no han reeixit a esvair les espesses tenebres, ens han mostrat el camí en un llampec. Seguim-los, seguim tots aquells que com ells lluitaren isolats, escampats per tots els països i en tots els segles. Suprimim les barreres del temps. Ressuscitem el poble dels herois.

Jo no anomeno pas herois a aquells que han triomfat amb el pensament o amb la força. Jo anomeno herois solament a aquells que foren grans pel cor. Tal com ha dit un dels més grans d'entre ells, aquell la vida del qual narrem en aquest llibre: "no reconec cap altre senyal de superioritat que la bondat". On no hi ha grandesa de caràcter, no hi ha gran home, ni tampoc hi ha gran artista, ni gran home d'acció; no hi ha més que ídols buits per a la vil multitud: el temps els destrueix alhora. No ens interessa l'èxit. Es tracta d'ésser gran, no de semblar-ho.

La vida d'aquells que anem a narrar, gairebé sempre fou un llarg martiri. Sigui que un tràgic destí hagués volgut forjar llur ànima damunt l'enclusa de la dolor física i moral, de la misèria i de la malaltia; sigui que llur vida hagi estat trossejada i llur cor esqueixat per la visió dels sofriments i de les vergonyes inqualificables que torturaven llurs germans, certament han menjat el pa quotidià del sofriment. I si foren grans per l'energia, és que ho foren també per la dissort. Que no es lamentin pas massa, doncs, aquells que són dissortats; els millors de la humanitat són amb ells. Nodrim-nos-en de llur fortitud; i, si som massa febles, reposem un instant la testa damunt llurs genolls. Ells ens aconsolaran, car d'aqueixes ànimes sagrades flueix un torrent de força serena i de bondat potent. Sense que calgui interrogar llurs obres ni escoltar llur veu, llegirem en llurs ulls, en la història de llur vida, que mai la vida no és més gran, més fecunda — i més feliç — que en la pena.

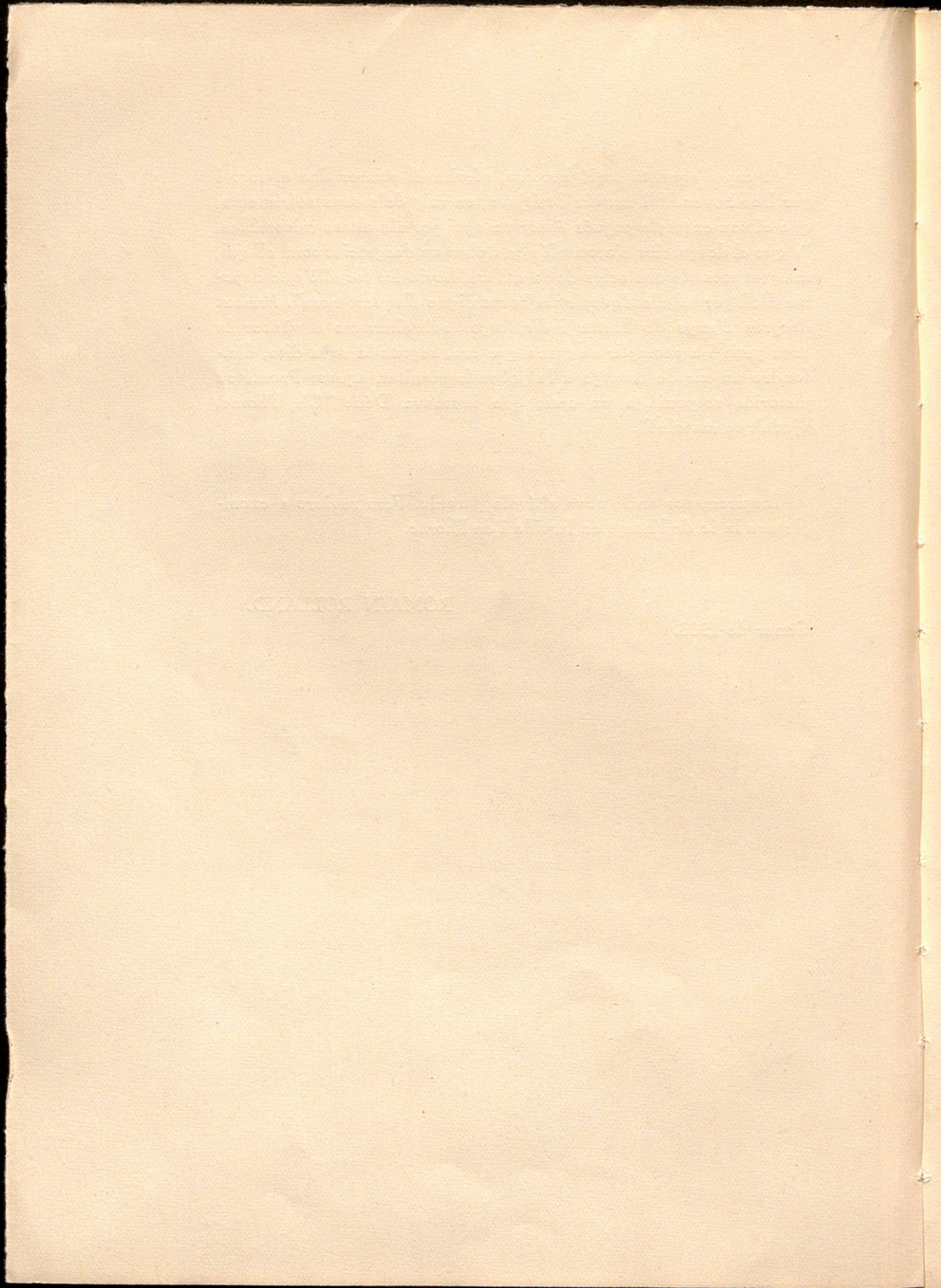
* * *

Al cap d'aquesta legió heroica, oferim el primer lloc al fort i pur Beethoven. Ell mateix desitjava, en mig dels seus sofriments, que el seu exemple pogués ésser un apoi per als altres miserables, "i que el desgraciat s'aconsolés en trobar un desgraciat com ell qui, malgrat tots els obstacles de la natura, havia fet tot allò que depenia d'ell per tal d'esdevenir un home digne d'aquest nom". Arribat després d'anys de lluites i d'esforços sobrehumans a vèncer la seva pena i a acomplir sa tasca que era, segons la seva dita, d'infondre un xic de coratge a la pobra humanitat, aquest Prometeu victoriós responia a un amic que invocava Déu: "Oh, l'home, ajuda't tu mateix!"

Inspirem-nos en la seva altívola paraula. Fem reviure a exemple seu la fe de l'home en la vida i en l'home.

ROMAIN ROLLAND.

Gener de 1903.

BEETHOVEN

*Woltuen, wo man kann,
Freiheit über alles lieben,
Wahrheit nie, auch sogar am
Throne nich verleugnen.*

BEETHOVEN. (Fulla d'Album, 1792).

“Fer tot el bé que hom pugui,
Estimar la Llibertat per damunt de tot,
I, encara que fos per un tron,
Jamai no traïr la veritat.”

Era petit i rabassut, de forta complexió, d'estructura atlètica. La cara ampla, vermellosa, d'un vermell de mangre que cap a les darreries de la seva vida devingué d'un to malaltís i esgrogissat, especialment a l'hivern, quan restava tancat a casa, lluny de la natura. El front, potent i bonyegut. Els cabells, extremadament negres i extraordinàriament espessos, pels quals semblava que la pinta no hagués passat mai, eren erissats de tot arreu, "els serps de Medusa" (1). Els ulls, cremaven amb una força prodigiosa que abassegava tots els que el veieren, que, per cert, s'equivocaren en sa majoria respecte a llur color. Quan s'afamaven d'esclat salvatge en un visatge fosc i tràgic, hom els veia generalment negres; en realitat no eren pas així, sinó d'un blau-gris (2). Petits i molt enfonsats, s'obrien bruscament en els moments de passió o de còlera, i era aleshores quan, inquiets, es movien en llurs òrbites, reflexant tots llurs pensaments amb una claredat meravellosa (3). Sovint es giraven vers el cel amb un esguard ma-

(1) J. Russel (1822). Carles Czerny, infant, que el va veure en 1801, després de molts dies de no afaitar-se i una cabellera salvatge; vestit amb una mena de jupa i amb uns pantalons de pèl de cabra, cregué trobar-se amb Robinson Crusò.

(2) Nota del pintor Kloeber, qui va fer el seu retrat vers el 1818.

(3) "Sos bells ulls expressius, diu el doctor W.-C. Müller, tan aviat graciosos i tendres com extraviats, amenaçadors i terribles" (1820).

lencònic. El nas era camús i quadrat, ample; un morro de lleó. Una boca delicada, amb el llavi inferior tendint a avançar damunt l'altre. Les mandíbules, formidables, que haurien pogut triturar nous. Un clotet molt pronunciat al mentó, cap al costat dret, donava una estranya assimetria al rostre. "Tenia un bon somriure, diu Moscheles, i, en la conversació, un aire sovint amable i encoratjador. En canvi, el riure era desagradable, violent, grotesc i breu"—el riure d'un home que no està acostumat a la joia. La seva habitual expressió era la malenconia, "una tristesa incurable". Rellstab, en 1825, diu que té necessitat d'acudir a totes ses forces per abstenir-se de plorar en veure "els seus dolços ulls i llur dolor punyent". Braun von Braunthal, un any després el troba en una cerveceria: està assegut en un recó, fuma una llarga pipa i té els ulls tancats, tal com feia, cada cop més sovint, a mesura que s'acostava a la mort. Un amic li dirigeix la paraula. Ell somriu tristament, treu de la butxaca un petit carnet de conversació i, amb aquella veu aguda que sovint fan els sords, li diu que escrigui ço que li vol preguntar.

El seu rostre es transfigurava, tant en sos accessos d'inspiració súbita que l'abassegaven d'imprevist fins en el carrer, ço que deixava astorats als passants, com quan el prenien estant al piano. "Els muscles de la seva faç s'acusaven, les venes s'inflaven; els ulls salvatges devenien doblement terribles; la boca tremolava; tenia l'aire d'un encantaire vençut pels dimonis que havia evocat". Tal una figura de Shakespeare (1); Julius Benedict diu: "El Rey Lear".

* * *

Ludwig van Beethoven va néixer el 16 de desembre de 1770 a Bonn, prop de Colònia, en una miserable golfa d'una casa humi-

(1) Kloeber diu: "d'Ossian". Totes aquestes dades són preses de notes d'amics de Beethoven o de viatgers que el veieren, tals com Czerny, Moscheles, Kloeber, Daniel Amadeus Atterbohm, W.-C. Müller, J. Russel, Julius Benedict, Rochlitz, etc.

líssima. Era d'origen flamenc (1). El seu pare fou un tenor inintelligent i embriac. La seva mare era una serventa. Era filla d'un cuiner i vídua en primeres nocces d'un criat.

Una infantesa severa sense aquell caliu familiar del qual Mozart, més sortós, disfrutà. Des del començament, la vida se li revelà com un combat trist i brutal. El seu pare volgué explotar les seves disposicions musicals i exhibir-lo com un petit prodigi. Als quatre anys l'estacava durant llargues hores davant son clavecí o el tancava amb un violí en una cambra i el matava de treball. Poc se'n va faltar que no li fes agafar una forta aversió que el separés per sempre més de l'art. Calgué usar de la violència per a que Beethoven aprengué de música. La seva joventut fou amargada per les preocupacions materials, per la inquietud de guanyar-se el pa, per tasques impròpies de la seva edat. A onze anys formava part de l'orquestra del teatre; a tretze era organista. En 1787 va perdre la seva mare, la qual adorava. "Va ésser tan bona per a mí; fou tan digna d'amor; fou la meva millor amiga! Qui era més feliç que jo quan podia pronunciar el dolç nom de mare sentint-lo lla?" (2). Va morir de tuberculosi. Beethoven es cregué atacat de la mateixa malaltia; sofria constantment. Al seu mal s'uní una malenconia que devingué més cruel que el mateix mal (3). A disset anys fou cap de família i encarregat de l'educació dels seus dos germans; tingué de passar per la vergonya de sollicitar la incapacitació del seu pare, alcoholitzat i inútil per a dirigir la casa. Es des d'ara que el fill rep la pensió del pare per

(1) L'avi de Ludwig, l'home més remarcable de la família, al qual Beethoven s'essemblava més que a cap altre, era nat a Anvers, i no s'establí fins cap allà als vint anys a Bonn, on devingué Mestre de Capella del príncep elector. — Cal tenir present aquest fet si hom vol comprendre la independència fogosa de la natura de Beethoven i molts dels trets del seu caràcter que no són pas pròpiament alemanys.

(2) Lletre del doctor Schade, a Augsburg, 15 setembre 1787. (Nohl, *Lletres de Beethoven*, II).

(3) Més tard (en 1816) digué: "Es un pobre home aquell que no sap morir! Quan jo no tenia més que quinze anys, ja ho sabia".

tal d'evitar que aquest la malgasti. Tals tristeses deixaren en ell una empremta profunda. Sortosament trobà sempre un afectuós costat en una família de Bonn, la família de Breuning, que sempre més li fou cara. La gentil "Lorchen", Alionor de Breuning, tenia dos anys menys que ell. Beethoven li ensenyà de música i ella l'inicià en la poesia. Ella fou la seva companya d'infantesa i potser hi hagué entre els dos un sentiment encara més tendre. Més tard, Alionor es va casar amb el doctor Wegeler, que fou un dels millors amics de Beethoven, i es lligà entre ells fins el darrer dia una amistat lleial i apacible, com palesen les cartes dignes i tendres de Wegeler i d'Alionor, i les del vell fidel amic (*Alter treuer Freund*) al bon estimat Wegeler (*guter lieber Wegeler*). Aquesta afecció es féu encara més coral pels tres quan la vellesa fou vinguda, la qual no refredà pas la joventut de llur cor (1).

Per trista que hagi estat la infantesa de Beethoven, no obstant guardà sempre per a ella i per als llocs on transcorregué, un tendre i melangiós record. Obligat d'abandonar Bonn i de passar gairebé tota sa vida a Viena, en la gran vila frívola i en sos tristos suburbis, mai no oblidà, però, la vall del Rin i el gran riu august i paternal que li dóna el nom (*unser Vater Rhein*, tal com ell l'anomena, "nostre pare el Rin"), tan viu, en efecte, que gairebé és humà, semblant a una gran ànima per la qual passen pensaments i forces sens nombre i en cap lloc tan bell, ni més potent ni més dolç que en la deliciosa Bonn, de la qual banya els pendants ombrosos i florits, amb una violència acariciant. Allà, Beethoven ha viscut sos vint primers anys; allà s'han format els somnis del seu cor adolescent — en aqueixes prades que semblen flotar llen-gorosament damunt les aigües, amb llurs pollancres i àlbers vestits de boira, les bardisses i els saules i els arbres fruiters que mullen llurs arrels en el corrent silenciós i ràpid; — i abocats a la riba,

(1) Citem en els textos algunes d'aquestes cartes. Beethoven trobà també un amic i un guia en l'excel·lent Cristià Gottlob Neefe, son mestre, la noblesa moral del qual no tingué pas menys influència damunt d'ell que la seva gran intelligència artística.

mandrosament tafaners, els poblets i vilatges, les esglésies, fins els mateixos cementiris — en tant que a l'horitzó les Set Muntanyes blavoses dibuixen damunt el cel llurs tempestuosos perfils que coronen les descarnades i fantàstiques siluetes dels vells castells enrunats. A aqueix país son cor restà eternament fidel; fins el darrer instant de la seva vida somnià reveure'l, sense jamai aconseguir-ho. "La meua pàtria, la bella contrada on jo vaig veure la llum del dia, sempre tan bella, tan clara davant mos ulls, com quan la vaig deixar" (1).

* * *

En el mes de novembre de 1792, Beethoven fixà la seva residència a Viena, metròpoli musical de l'Alemanya (2). La Revolució havia esclatat i ja començava d'envair Europa. Beethoven deixà Bonn just el moment en que la guerra hi entrava. En la ruta de Viena trobà les tropes de Hesse marxant contra França. En 1796 i 1797 posà en música les poesies bel·licoses de Friedberg: un *Cant de Partida* i un chor patriòtic: *Som un gran poble alemany* (*Ein grosses deutsches Volk sind wir*). Mes, endebades, vol cantar els enemics de la Revolució: la Revolució conquereix el món i Beethoven. Des del 1798, malgrat la tivantor de relacions entre l'Àustria i la França, Beethoven entra en relacions íntimes amb els francesos, amb l'Ambaixada i amb el general Bernadotte que acabava d'arribar a Viena. A conseqüència d'aqueixes relacions comencen de néixer en el seu cor els sentiments republicans, dels quals hom veu el poderós desenrotllament durant la resta de la seva vida.

(1) A. Wegeler, 29 juny 1801. (Nohl, XIV).

(2) Abans, en la primavera de l'any 1787, ja hi havia fet un curt viatge. Fou aleshores que veié a Mozart, el qual sembla que no en féu gaire cas.

Haydn, amb el qual es conegueren a Bonn el desembre del 1790, li va donar algunes lliçons. Beethoven prengué també per mestre Albrechtsberger i Salieri. El primer li ensenyà de contrapunt i fuga, i el segon d'escriure per a les veus.

Un dibuix que Steinhauser li féu en aqueixa època, revela abas-
tament ço que ell era aleshores. Es aquest retrat, respecte als
posteriors de Beethoven, ço que el retrat de Bonaparte per Guérin
(aquella figura d'aspra fesomia consumida d'ambiciosa febre), és
a les altres efígies de Napoleó. Beethoven sembla en aquest retrat
més jove del que realment era: magre, erecte, encarcerat dins la
seva alta corbata, l'esguard provocatiu i violent. Ell sap ço que vol:
ell creu en sa força. En 1796 anota en son carnet: "Coratge! Mal-
grat totes les defallences del cos, mon geni triomfarà... Vint-i-cinc
anys! heus-els-ací vinguts! ja els tinc... Cal que aquest mateix
any l'home es reveli del tot" (1). Mme. de Bernhard i Gelinck
diuen que és molt orgullós, de maneres rudes i desagradeses, i
que parla amb un marcadíssim accent provincià. Però són els
íntims els únics que coneixen la seva exquisida bonesa, que s'ama-
ga dessota aqueix encongiment orgullós. Tot escrivint a Wegeler els
seus èxits, el primer pensament que sorgeix del seu esperit és
aquest: "Per exemple: jo veig un amic en la necessitat, i si la me-
va bossa no em permet d'anar de seguida a la seva ajuda, em
poso a la meua taula de treball i en poc temps el trec d'angúnies...
Ja pots suposar amb quina satisfacció" (2). I un xic més lluny,
diu: "El meu art deu consagrar-se al bé dels pobres". (*Dann soll
meine Kunst sich nur zum Besten der Armen zeigen*).

La dolor ja havia trucat a la seva porta; s'installà en el seu si
per a no sortir-ne ja més. Entre 1796 i 1800, la sordera començà
sos estralls (3). Els sorolls a les orelles no el deixaven nit ni dia;

(1) Acabava de debutar. El seu primer concert a Viena com a pianista
tingué lloc el 30 de març del 1795.

(2) A. Wegeler, 29 juny 1801 (Nohl, XIV).

"Cap dels meus amics deu estar mancat de res mentre jo posseeixi alguna
cosa" —escriu a Ries, cap el 1801 (Nohl, XXIV).

(3) En el *Testament* de 1802, Beethoven diu que ja fa sis anys que el mal
ha començat—fou, per consegüent, el 1796—. Remarquem tot passant, que
en el catàleg de les seves obres, l'op. 1 sol (tres *Trios*) és anterior al 1796.
L'op. 2, les tres primeres *Sonates* per a piano, apareixen el març de 1796.
Es pot dir, doncs, que l'obra entera de Beethoven és de Beethoven sord,

també era consumit per dolors a les entranyes. El sentit auditiu se li afeblia progressivament. Durant molts anys no ho confessà a ningú, ni tan sols als seus més estimats amics; evitava la gent perquè la malaltia no fos notada, guardant per a ell sol aquest terrible secret. No obstant, ve un temps, 1801, que ja no pot amagar-ho; desesperat el confia a dos dels seus amics, el doctor Wegeler i el pastor Amenda:

"Mon estimat, mon bon, mon afectuós Amenda... i que sovint et desitjo prop meu! El teu Beethoven és profundament malaurat. Sàpigues que la més noble part de mi mateix, la meua oïda, ha perdut molt. Ja a l'època que estàvem junts havia notat alguns símptomes del mal, però ho amagava; amb el temps això ha anat empitjorant... Podré guarir-me? Naturalment, així ho espero, però sense massa confiança, puix aquesta mena de malalties són les més incurables. Figura't que trist ha d'ésser el meu viure! Evito tot allò que estimo i tot allò que m'és car; i això en aquest món tan miserable, tan egoïsta!... Trista resignació en què dec refugiar-me. Es clar que m'he proposat superar tots aquests mals, mes com podré aconseguir-ho?..." (1).

Veure sobre la sordera de Beethoven un article del Dr. Klotz-Forest en la *Chronique médicale*, del 15 de maig de 1905. — L'autor de l'article creu que el mal té el seu origen en una afecció general hereditària (tal vegada en la tisi de la mare). L'autor diagnostica un catarro de les trompes d'Eustaquí, en 1796, que, vers el 1799, es transformà en una otitis mitjana aguda. Mal cuidada, va passar a l'estat d'otitis catarral crònica amb totes les conseqüències. La sordera anà augmentant, sense, però, devenir mai absoluta. Beethoven percebia els sons profunds millor que no els aguts. En els seus darrers anys es servia, segons es diu, d'una vareta de fusta, un extrem de la qual posava dintre la caixa del piano i l'altre entre les dents. Aquest mitjà l'emprava per a poder sentir quan composava.

(Veure sobre la mateixa qüestió: C. G. Kunn: *Wiener medizinische Wochenschrift*, febrer-març, 1892;—Wilibald Nagel: *Die Musik*, març, 1902;—Theodor von Frimmel: *Der Merker*, juliol, 1912.

Hom ha conservat al Museu Beethoven, de Bonn, els instruments acústics que construí per Beethoven, cap el 1814, el mecànic Maelzel,

(1) Nohl, *Lletres de Beethoven*, XIII.

I a Wegeler: "Faig una vida miserable. Des de fa dos anys evito totes les amistats i companyies, perquè no puc parlar amb la gent: sóc sord. Si tingués qualsevol altre ofici això encara seria possible, mes en el meu és una situació terrible. Què dirien d'això els meus enemics, el nombre dels quals no és pas petit!... Al teatre, em tinc de posar ben aprop de l'orquestra per a comprendre l'actor. Els sons aguts dels instruments i de les veus, per poc lluny que em posi, ja no els sento... Quan hom parla un xic baix, apenes ho entenc... i, d'altra banda, si criden per fer-se oir se'm fa intolerable. Ben sovint he maleït la meua existència. Plutarc m'ha portat la resignació. Jo prou vull, si és que això encara és possible, jo prou vull afrontar mon destí... mes hi ha alguns moments en la meua vida en els quals sóc la més miserable criatura de Déu... Resignació! Quin trist refugi! i, no obstant, és això l'únic que em resta!" (1).

Aquesta tràgica tristesa s'expressa en algunes obres d'aqueixa època: en la *Sonata patètica*, op. 13 (1799) i, sobretot, en el *largo* de la *tercera Sonata* per a piano, op. 10 (1798). Es estrany, no obstant, que aquesta desolació no es reflexi per tot, car quantes obres encara d'aquesta època, tals com el rioler *Septet* (1800), la límpida *Primera Simfonia* (en *do major*, 1800), en les quals s'expressa una despreocupació tota juvenívola. Sens dubte és que a l'ànima li és menester el temps per a acostumar-se a la dolor. Li és tan imprescindible la joia que, quan n'està mancada, li cal crear-la. Quan el present és massa cruel, cerca viure del passat. Els dies feliços pretèrits no s'esborren pas d'un cop: llur resplendor persisteix encara llarg temps després de passats.

Sol i malaurat a Viena, Beethoven es refugia en els dolços records del país natal; la seva pensa en aquesta època n'és tota impregnada. El tema de l'*andante amb variacions* del *Septet* és un *lied* renà. La *Simfonia en do major* és també una obra del Rin, un poema d'adolescent que somriu als seus somnis. Tota ella és

(1) Nohl, *Lletres de Beethoven*, XIV. (Veure els textos).

gaia, llangorosa; hom hi sent el desig i l'esperança de plaure. En certs passatges, però, en la introducció, en el clar i obscur d'alguns baixos ombrívols, en el *scherzo* fantàstic, hom ja percep — amb quina emoció! — en aquesta jove figura l'esguard del futur geni. Són els seus ulls, com els del *Bambino* de les Sagrades Famílies de Boticelli, els ulls del petit Infant en els quals sembla descobrir-se ja la tragèdia que vindrà.

A les seves sofrances físiques, vingueren a unir-se aviat transtorns d'un altre ordre. Wegeler diu que no conegué mai Beethoven sense una passió portada al paroxisme. Aquests amors semblen haver estat sempre d'una gran puresa. No hi ha cap relació entre la passió i el plaer. La confusió que el nostre temps ha establert entre la una i l'altra, és una prova de la ignorància que tenen de la passió la major part dels homes, i de quant escasseja entre nosaltres aquest noble sentiment. Beethoven tenia quelcom de purità en la seva ànima; les converses i els pensaments llicenciosos li feien horror; tenia sobre la santedat de l'amor algunes idees intransigents. Fins es diu que no perdonava Mozart d'haver profanat el seu geni escrivint un *Don Juan*. Schindler, que fou son amic íntim, assegura que "ell creuà la vida amb un pudor virginal, sense haver mai tingut d'acusar-se d'una feblesa". Un home així fou fet per a ésser una cànida víctima de l'amor. I en realitat ho fou. Sense parar s'enamorava furiosament, sense parar somniava joia i felicitats que no eren més que immediats desenganys, seguits d'amargs sofriments. Es en tals alternatives d'amor i d'orgullosa revolta que cal cercar la font més fecunda de les inspiracions de Beethoven, fins a l'edat en la qual la fogositat de la seva natura es calma en una malenconica resignació.

En 1801, l'objecte de la seva passió fou, segons sembla, Giulietta Guicciardi, que immortalitzà amb la dedicatòria de la seva famosa Sonata dita del *Clar de Lluna*, op. 27 (1802). "Visc d'una manera més dolça — escriu a Wegeler — i ja em faig quelcom més amb els homes... Aquest canvi l'ha acomplert l'encís d'una donzella; ella m'estima i jo l'estimo. Aquests són els primers

moments feliços que passo després de dos anys" (1). Els va pagar ben durament! De moment aquest amor li féu sentir més encara la dissort de la seva malaltia i les condicions precàries de la seva vida que li feien impossible de casar-se amb aquella que estimava. Després Giulietta era coqueta, infantívola i egoista; féu sofrir cruelment a Beethoven i, finalment, en novembre de 1803 es va casar amb el comte Gallenberg (2).—Aqueixa mena de passions devasten l'ànima i, quan l'ànima és ja afeblida per la malaltia com ho era la de Beethoven, hi ha el perill que la destrueixi per complet. Aqueix fou l'únic moment de la vida de Beethoven en què sembla haver estat a punt de sucumbir. La crisi de desesper que travessà, ens la fa conèixer una carta: el *Testament d'Heiligenstadt*, dirigit a sos germans Carl i Johann, amb aquesta indicació: "*Per a llegir i executar després de la meua mort*" (3). Es un crit de revolta i de dolor desesperada. Hom no el pot sentir sense una gran pietat. Fou ben aprop aleshores, de posar fi a la seva vida. Sols l'aturà el seu inflexible sentiment moral (4). Les seves darreres esperances de curació desaparegueren. "Adhuc el fort coratge que em sostenia s'és esvaït. Oh, Providència, fes-me aparèixer una vegada, un dia, un sol dia de vertadera joia! Ja fa massa temps que el son profund de la veritable joia m'és estrany.

(1) A. Wegeler, 16 novembre, 1801. (Nohl, XVIII).

(2) Ella no dubtà pas, més tard, d'explotar l'antic amor de Beethoven en favor del seu marit. Beethoven socorregué a Gallenberg. "Ell fou mon enemic: era aquesta, justament, la raó perquè jo li fes tot el bé possible", diu ell a Schindler, en un de sos quaderns de conversació, de 1821. Mes això féu que encara la menyspreés més. "*Arrivée a Vienne*", escriu en francès, *elle cherchait moi, mais je la méprisais.*"

(3) 6 octubre 1802 (Nohl, XXVI). Veure els *textos*.

(4) "Recomaneu als vostres infants la virtut; ella sola pot fer feliç; el diner, no. Parlo per experiència. Es la virtut qui m'ha sostingut en la meua misèria; és a ella que dec, així com al meu art, el no haver acabat ma vida pel suïcidi". I en una altra lletra, del 2 de maig de 1810, a Wegeler: "Si jo no hagués llegit en algun lloc que l'home no deu separar-se voluntàriament de la vida en tant pugui acomplir una bona acció, ja faria temps que jo no existiria—i sens dubte per la meua pròpia acció".

Quant, oh quant, mon Dieu, encara la podré retrobar?... Jamai?
—No, això seria massa cruel!”

Això sembla un plany d'agonia; i, no obstant, Beethoven encara viurà vint-i-cinc anys. La seva forta naturalesa no podia resignar-se a sucumbir. “La meua força física creix més que mai amb la meua força intel·lectual... Sento plenament que la meua joventut tot just comença. Cada dia m'acosta més al fi que entreveig sense poder-lo definir... Oh! si em pogués alliberar d'aquest mal, abraçaria el món!... No tinc repòs! No en conec d'altre que el dormir i ja és prou dissort tenir-li de dedicar més temps que abans. Si jo només fos deslliurat de la meitat del meu mal, aleshores... Però no, no ho suportaré pas. Vull engrapar el destí pel coll. No reeixirà pas a abatre'm del tot. Oh! és tan bell viure la vida mil vegades!” (1).

Aqueix amor, aqueix sofriment, aqueixa voluntat, aqueixes alternatives de depressió i d'orgull, aqueixes tragèdies interiors, es retroben en les grans obres escrites en 1802: la *Sonata de la marxa fúnebre*, op. 26, la *Sonata quasi una fantasia* i la *Sonata coneguda pel Clar de lluna*, op. 27; la *Segona Sonata*, op. 31, amb sos recitatius dramàtics que semblen un monòleg grandios i desolat; la *Sonata en do menor* per a violí, op. 30, dedicada a l'emperador Alexandre; la *Sonata a Kreutzer*, op. 47; les sis heroiques i punyents melodies religioses damunt text de Gellert, op. 48. La *Segona Simfonia*, que és de 1803, reflexa encara més son juvenil amor; i hom sent que la seva voluntat s'imposa decididament. Una força irresistible bandeja els llòbrecs pensaments. Una ebullició de vida aixeca el *finale*. Beethoven vol ésser feliç; rebutja la idea que el seu infortuni no tingui remei: ell vol guarir-se, vol l'amor; està rublert d'esperança (2).

* * *

(1) A. Wegeler (Nohl, XVIII).

(2) La miniatura de Hornemann, que és de 1802, mostra Beethoven vestit segons la moda de l'època: patilles, els cabells a la Titus, l'aspecte fatal d'un heroi byronià, però amb aquella tensió de voluntat napoleònica que jamai va abandonar.

Hom resta sorprès de la energia i de la insistència de ritmes de marxa i de combat que hi ha en bon nombre d'aquestes obres. Això es nota especialment en l'*Allegro* i el *final* de la *Segona Simfonia*, i, més encara, en el primer temps, superbament heroic, de la *Sonata a l'Emperador Alexandre*. Un caràcter guerrer, especial a aquesta música, recorda l'època de la qual va sortir. La Revolució arribava a Viena i Beethoven fou emportat per ella. "Ell es pronunciava de bona gana en la intimitat — diu el cavaller de Seyfried — sobre els esdeveniments polítics, que jutjava amb rara intelligència, d'un cop d'ull clar i net". Totes les seves simpaties l'impellien cap a les idees revolucionàries. "Estimava els principis republicans", diu Schindler, l'amic que millor el va conèixer en el darrer període de la seva vida. "Era partidari de la llibertat il·limitada i de la independència nacional... Volia que tothom col·laborés en el governament de l'Estat... Volia per a la França el sufragi universal i confiava en que Bonaparte l'establiria fixant així les bases de la felicitat del gènere humà". Revolucionari-romà, nodrit de Plutarc, ell somniava en una república heroica fundada pel déu de la Victòria: el primer Cònsol; i cop darrera cop, forja la *Simfonia heroica: Bonaparte* (1814) (1), l'*Iliada* de l'Imperi i el *final* de la *Simfonia en do menor* (1805-1808), l'epopeia de la Glòria. En aquesta primera música verament revolucio-

(1) Es sabut que la *Simfonia heroica* fou escrita per a i sobre Bonaparte, i que el primer manuscrit porta encara el títol: *Buonaparte*. En tal estat de coses, Beethoven s'enterà del coronament de Napoleó i esdevingué furios. "No és més que un home vulgar", exclamà; i en sa indignació esqueixà la dedicatòria i escrigué aquest títol venjador i àdhuc emocionant: "*Simfonia heroica... per a celebrar el record d'un gran home*". (*Simfonia heroica... composta per festeggiare il sovvenire di un grand Uomo*). Schindler explica que, més tard, el seu menyspreu per Napoleó s'apaivagà un xic, acabant per veure en ell només que un dissortat digne de compassió, un Icar caigut del cel. Quan s'enterà de la catàstrofe de Santa Elena, el 1821, va dir: "Fa disset anys que vaig escriure la música que convé a aquest trist esdeveniment". Es complavia a reconèixer en la *Marxa fúnebre* de la seva simfonia, un pressentiment de la tràgica fi del conqueridor. — Es ben probable,

nària, l'ànima del temps reviu amb la intensitat i la puresa que tenen els grans esdeveniments en les grans ànimes solitàries, les impressions de les quals no són pas mitigades pel contacte de la realitat. La figura de Beethoven s'hi mostra colorida dels reflexes d'aqueixes guerres èpiques que es manifesten, fins potser involuntàriament, en totes les obres d'aqueixa època: en l'*Ober-tura del Coriolà* (1807), on bramen tempestats; en el *Quartet* número 4, op. 18, el primer temps del qual es tan anàleg a aquesta obertura, en la *Sonata Appassionata*, op. 57 (1804), de la qual Bismarck digué: "Si la sentís sovint seria sempre molt valent" (1); en la partitura d'*Egmond* i fins en els *Concertos* per a piano, sobretot en el *Concerto en mi bemoll*, op. 73 (1809), la mateixa virtuositat del qual es fa heroica, car es diria que es senten passar els exèrcits.—Per què sorprendre-se'n d'això? Si Beethoven en escriure la *Marxa fúnebre sobre la mort d'un heroi* (de la *Sonata* op. 26) ignorava que l'heroi més digne de sos cants, aquell que més que Bonaparte s'acosta al model inspirador de la *Simfonia heroica*, Hoche, acabava de morir prop del Rin damunt del qual s'alça el seu monument dalt d'un turonet entre Coblenz i Bonn — en canvi, a la mateixa Viena, havia vist dues vegades la Revolució triomfant. Són els oficials francesos que assisteixen en novembre del 1805, a l'estrena de *Fidelio*; és el general Hulin, el

doncs, que la *Simfonia heroica*, i sobretot son primer temps, era, en el pensament de Beethoven, una mena de retrat de Bonaparte, molt diferent del model, sens dubte, mes tal com l'imaginava i tal com ell l'hauria volgut: el geni de la Revolució. Per altra part, Beethoven reprèn en el final de la *Heroica* una de les frases principals de la partitura que ja havia escrit per a l'heroi revolucionari per excel·lència, el déu de la Llibertat: *Prometeu* (1801).

(1) Robert de Keudell, antic ambaixador d'Alemanya a Roma: *Bismarck et sa famille*, 1901, traducció francesa d'E.-B. Lang.

Robert de Keudell tocà aquesta Sonata a Bismarck en un dolent piano, el 30 d'octubre de 1870, a Versalles. Bismarck deia de la darrera frase de l'obra: "Això són les lluites i els sanglots de tota una vida". Bismarck preferia Beethoven a tot altre músic, i, més d'una vegada, afirmà: "Beethoven és el que s'avé millor als meus nervis".

vencedor de la Bastilla, que s'installa a casa Lobkowitz, l'amic i protector de Beethoven, aquell al qual són dedicades les Simfonies *Heroica* i la en *do menor*. I més encara: el 10 de maig de 1809, Napoleó dorm a Schoenbrunn (1). No trigarà gaire Beethoven a odiar els conqueridors francesos. Mes no per això deixà de sentir menys la febre de llur epopeia. I qui no la senti com ell, no comprendrà més que a mitges aquesta música d'accions i de triomfs imperials.

* * *

Beethoven va interrompre sobtadament la composició de la *Simfonia en do menor*, per escriure d'un raig, sense els habituals esboços, la *Quarta Simfonia*. La felicitat li havia aparegut: en maig de 1806 es va prometre amb Teresa de Brunswick (2). Ella ja l'estimava d'ençà de molt temps, des de que, nena encara, donava amb ell lliçons de piano, quan els primers temps del seu sojorn a Viena. Beethoven era amic del seu germà, el comte Francesc. En 1806, àdhuc va ésser llur hoste a Mártonvásár, a Hongria, i fou allí que es varen estimar. El record d'aquests dies feliços és conservat en alguna narració de Teresa de Bruns-

(1) La casa de Beethoven estava situada prop de les fortificacions de Viena, les quals Napoleó féu destruir després de la presa de la ciutat. "Quina vida més salvatge, quantes ruïnes entorn meu!—escriu Beethoven als editors Breitkopf i Haertel, el 29 de juny de 1809;—sols tambors, trompetes, misèries de tota mena!"

Un retrat de Beethoven, d'aqueixa època, ens ha estat deixat per un francès que el va veure a Viena en 1809: el baró de Trémont, auditor al Consell d'Estat. Fa una descripció pintoresca del desordre que hi havia a l'habitació de Beethoven. Van parlar tots dos de filosofia, de religió, de política, "i sobretot de Shakespeare, son ídol". Beethoven estava ben disposat a seguir Trémont a París on ell sabia que en el Conservatori s'executaven ja les seves simfonies i on tenia també entusiastes admiradors.—(Veure en el *Mercur Musical* del primer de maig de 1906, *Une visite à Beethoven*, pel baró de Trémont; publicat per J. Chantavoine.

(2) O més exactament, Teresa Brunswick. Beethoven havia fet la coneixença dels Brunswick a Viena, entre 1796 i 1799. Giulietta Guicciardi

wick (1). "Un vespre de diumenge, diu ella, després de sopar, Beethoven s'assegué al piano; feia clar de lluna. Primer, indiferent, passejà la mà per damunt el teclat, Francesc i jo ja ho coneixíem això, car sempre era així que preludiava. Després atacà alguns acords en les notes greus i, lentament, amb una solemnitat misteriosa, va tocar un cant de Sebastià Bach: *Si tu vols donar-me el teu cor, que això sigui en secret; i el nostre pensament que no el fugui endevinar ningú* (2). La meva mare i el rector s'havien adormit; el meu germà mirava al lluny tot seriós; i jo, penetrada per son cant i son esguard, sentia la vida en sa plenitud. L'endemà matí ens vàrem retrobar al parc. Ell em digué: "Actualment estic escrivint una òpera. La seva principal figura és constantment en mi, davant meu, per tot on vaig, per tot on resto. Jamai he estat a tanta altura. Tot és llum, puresa, claredat. Fins ara he semblat aquell infant dels contes de fades que recull els còdols i no veu la flor esplèndida, badada en son camí..." Fou en el mes de maig de 1806 que vaig esdevenir la seva promesa, amb el sol consentiment del meu estimat germà Francesc".

La *Quarta Simfonia*, escrita aquest any, és una pura flor que serva el perfum d'aquests dies, els més assossegats de la seva vida. Algú ha ben justament observat en aquesta obra: "la

era la cosina de Teresa. Beethoven sembla que també s'havia enamorat, durant un temps, d'una germana de Teresa, Josefina, que es va casar amb el comte Deym, i després en segones noces amb el baró Stackelberg. — Hom trobarà detalls ben vius i curiosos respecte la família Brunswick en un article de M. André de Hevesy: *Beethoven et l'Immortelle Bien-aimée* (*Revue de Paris*, 1 i 15 març, 1910). M. de Hevesy ha utilitzat per aquest estudi les Memòries manuscrites i els papers de Teresa conservats a Mártonvásár, Hongria. Tot mostrant la intimitat afectuosa de Beethoven amb els Brunswick, posa en dubte el seu amor per Teresa. No semblant-me pas convincents els arguments que exposa, em reservo per a una altra ocasió discutir-los.

(1) Marian Tenger: *Beethoven's unsterbliche Geliebte*, Bonn, 1890.

(2) Es l'admirable ària que figura a l'àlbum de la muller de J. S. Bach, Anna Magdalena (1725), sota el títol: *Aria de Giovannini*. Algú ha discutit l'atribució a J. S. Bach.

preocupació de Beethoven, aleshores, de conciliar en tot el que fos possible son geni amb allò que era més generalment conegut i estimat en les formes llegades per sos predecessors" (1). El mateix esperit conciliador, fill de l'amor, influïa en la seva manera de comportar-se i de viure. Ignasi von Seyfried i Grillparzer diuen que era ple de fogositat, viu, joiós, espiritual, amable en societat, pacient amb els inoportuns; que vestia d'una manera rebuscada i que els féu tanta illusió de veure'l així, que no es donaren compte de la seva sordera; i, diuen encara, que estava bo, excepte la vista, que era feble (2). Es aquesta mateixa la idea que dona d'ell un retrat d'una elegància romàntica i un xic afectada que pintà aleshores Maehler. Beethoven vol plaure i ell sap que plau. El lleó està enamorat: amaga les ungles. Però hom sent dessota els seus jocs, a través les fantasies i la mateixa tendresa de la *Simfonia en si bemoll*, la temible força, l'humor capriciós, els rampells colèrics.

Aquesta pau profunda no devia durar gaire; no obstant, la influència benfactora de l'amor es prolongà fins l'any 1810. A aquesta influència deu sens dubte Beethoven el domini de sí mateix, que féu aleshores produir al seu geni els fruits més perfets: aquesta tragèdia clàssica, la *Simfonia en do menor*—i aquest diví somni d'un jorn d'istiu, la *Simfonia Pastoral* (1808) (3).—L'*Appassionata*, inspirada en la *Tempesta* de Shakespeare (4),

(1) Nohl, Vida de Beethoven.

(2) Beethoven era miop, efectivament. Ignaz von Seyfried diu que la seva feblesa de vista havia estat causada per la verola, i que aquesta feblesa l'obligà, ja de molt jove, a portar ulleres. La miopia degué contribuir a la seva manera un xic extraviada de mirar. Les seves cartes dels anys 1823-1824 contenen freqüents planys respecte dels seus ulls que el fan sofrir. —Veure els articles de Christian Kalischer: *Beethovens Augens und Augenleiden* (*Die Musik*, 15 març i 1 abril 1902).

(3) La música d'escena per a l'*Egmont* de Goethe fou començada el 1809. Beethoven hauria volgut escriure també la música del *Guillem Tell*, però fou preferit el compositor Gyrwetz.

(4) Conversa amb Schindler.

que ell considerava com la més potent de les seves *Sonates*, aparegué el 1807 i és dedicada al germà de Teresa. A la pròpia Teresa li va dedicar la somniosa i fantasiosa Sonata op. 78 (1809). Una carta, sense data (1), i adreçada *A la immortal Amada*, expressa no pas menys que l'*Appassionata*, la intensitat del seu amor:

"Mon àngel, mon tot, mon jo... tinc el cor rublert de les moltes coses que t'he de dir... Ah! on se vulla que sigui, tu també ets amb mi... Em poso a plorar quan penso que probablement no rebràs fins diumenge les meves primeres noves. T'estimo com tu m'estimes, però encara més fort... Ah! Déu meu! Quina vida així! Sense tu!—Tan aprop, tan lluny...—Les meves idees corren pressoses vers tu, immortal amada meva (*meine unsterbliche Geliebte*); algunes vegades joïoses, després tristes, interrogant el destí, demanant-li si ens acollirà benigne. Jo no puc viure més que amb tu, sinó no visc... Jamai cap altra haurà el meu cor. Jamai!... Jamai! O Déu! per què cal allunyar-se quan ens amem? I no obstant, la meua vida tal com és actualment, és una vida de penes. El teu amor m'ha fet ensem el més feliç i el més malaurat dels homes...—Estigues tranquila..., estigues tranquila,—estima'm!—Avui,—ahir,—quina ardent aspiració, quantes llàgrimes vers tu!—tu,—tu,—ma vida,—mon tot!—Adéu!—Oh! segueix estimant-me,—no desconequis jamai el cor de ton estimat Ll.—Eternament a tu,—eternament a mi,—eternament a nosaltres" (2).

Quina raó misteriosa impedí la felicitat d'aquests dos éssers que s'estimaven?—Potser la manca de fortuna, la diferència de l'estament. Potser Beethoven es revoltà contra la llarga espera que li varen imposar i contra l'humiliació de tenir el seu amor indefinidament secret.

Potser violent, malalt, misàntrop, com ell era, féu sofrir sense voler a aquella que estimava i se'n va desesperar.—Sigui com sigui, el fet és que la unió fou rompuda; i malgrat això, sembla que ni l'un ni l'altre va oblidar mai més son amor. Fins el seu darrer dia

(1) Però escrita, segons sembla, a Korompa, a casa dels Brunswick.

(2) Nohl, *Lletres de Beethoven*, XV.

(ella va morir el 1861), Teresa de Brunswick estimà Beethoven.

I Beethoven digué en 1816: "Quan penso en ella el meu cor bat tan fort com el dia que la vaig veure per primera vegada". D'aquest mateix any són les sis melodies *A l'amada llunyana* (*an die ferne Geliebte*), op. 98, d'un caràcter tan emocionant i tan profund. Beethoven deixà escrit en ses notes: "El meu cor desborda a la visió d'aquesta admirable natura i, no obstant, ella no és pas aquí, aprop meu!"—Teresa havia donat el seu retrat a Beethoven, amb aquesta dedicatòria: "Al rar geni, al gran artista, a l'home bo, T. B." (1).

En el darrer any de la seva vida, un amic sorprengué Beethoven, sol, besant aquest retrat tot plorant i parlant alt segons son costum: "Eres tan bella, tan gran i semblant als àngels!" L'amic s'entornà i revenint un xic més tard el trobà al piano i li digué: "Avui sí, bon amic meu, que no hi ha res de diabòlic en vostra cara". Beethoven va respondre: "Es que el meu bon àngel m'ha visitat".—La ferida fou profunda. "Pobre Beethoven, diu ell mateix, no hi és pas per a tu la felicitat en aquest món. En les regions de l'ideal tan sols trobaràs amics" (2).

En les seves notes, va escriure també: "Submissió, submissió profunda al teu destí: tu no pots existir per tu, només pels altres; per a tu no hi ha altra felicitat que el teu art. O Déu, dóna'm la força de poder-me vèncer!"

* * *

Fou, doncs, abandonat per l'amor. En 1810, es torna a trobar sol; però la glòria és arribada i, amb ella, el sentiment de la seva potència. Es troba també en la força de l'edat. I es lliura des d'ara al seu humor violent i feréstec sense preocupar-se més de res, sense consideració ni respecte al món, ni a les conveniències

(1) Aquest retrat es troba encara avui dia a la casa de Beethoven, a Bonn. Es reproduït en la *Vida de Beethoven*, per Frimmel, p. 29, i en el *Musical Times* del 15 desembre de 1892.

(2) A. Gleichstein (Nohl, *Neue Briefe Beethovens*, XXXI).

ni als judicis dels altres. Què ha de témer? Per què tenir miraments? Fora amor, fora ambició. La seva força: heus ací ço que li resta, la joia de la seva força i la necessitat de fer-ne ús, gairebé d'abusar-ne. "La força: ací teniu la moral dels homes que es distingeixen de la massa dels homes". I retorna la negligència del seu vestir; sa llibertat de maneres és esdevinguda molt més agosarada que abans. Sap que té el dret de dir tot allò que vulgui fins a aquells de major categoria. "Jo no reconec cap més signe de superioritat que la bondat", escriu el 17 de juliol de 1812 (1). Bettina Brentano que l'havia vist en aquests temps, diu que "cap emperador, cap rei no té una tal consciència de la seva força". D'aquesta potència Bettina en restà fascinada: "Quan el vegí per primera vegada — escriu ella mateixa a Goethe — l'univers enter desaparegué per a mi. Beethoven em féu oblidar el món i a tu mateix, oh Goethe... Jo no crec equivocar-me assegurant que aquest home s'avança molt a la civilització moderna". Goethe cercà ocasió de conèixer Beethoven. Finalment, es trobaren als banys de Bohèmia, a Toeplitz, en 1812, i no s'entengueren gaire. Beethoven admirava apassionadament el geni de Goethe (2); son

(1) "El cor és la palanca de tot ço que hi ha de gran". (A. Giannatasio del Rio. — Nohl, CLXXX).

(2) "Les poesies de Goethe em fan ditxós", escriu a Bettina Brentano, el 19 de febrer de 1811.

En altre lloc diu:

"Goethe i Schiller són els meus poetes preferits, junt amb Ossian i Homer que, malauradament, no puc llegir més que en traduccions". (A. Breitung i Haertel, 8 agost del 1809. — Nohl, *Neue Briefe*, LIII).

Es a remarcar de quina manera, a desgrat de la seva negligida educació, el gust literari de Beethoven era certer. Fora de Goethe, del qual digué que li semblava "gran, majestuós, sempre en *re-major*" i per damunt de Goethe admirava tres homes: Homer, Plutarc i Shakespeare. D'Homer preferia l'*Odíssea*. Llegia contínuament Shakespeare en la traducció alemanya, i és prou sabuda amb quina grandesa tràgica va traduir en música *Coriolà* i *La Tempesta*. Respecte a Plutarc, Beethoven se'n nodria com els homes de la Revolució. Brutus va ser son heroi igual que ho fou per a Miquel Angel; en la seva cambra tenia el bust d'aquell personatge. Admirava Plató i somniava en establir la seva República a tot el món. "Sòcrates i Jesús han estat els meus models", digué un dia. (Converses de 1819-20).

caràcter, però, era massa lliure i massa violent per a avenir-se amb el de Goethe i per a no ferir-lo. Beethoven mateix conta una passejada que feren junts, durant la qual, l'orgullós republicà que ell era, donà una lliçó de dignitat al conseller àulic del gran duc de Weimar, lligó que aquest no li perdonà mai més.

“Els reis i els prínceps poden molt bé fer professors i consellers secrets; poden comblar-los de títols i condecoracions; el que no poden fer, però, són grans homes, esperits que s'elevin per damunt de la femta del món...; i quan dos homes com jo i Goethe estan junts, aquests senyors deuen sentir la nostra grandesa.—Ahir, de retorn de passeig, vàrem trobar en nostre camí tota la família imperial. La veiérem de lluny. Goethe es va desfer del meu braç per a col·locar-se a la vora del camí. Li vaig dir tot el que em va semblar. Fou endebades: no vaig poder fer-li fer un pas més. Vaig enfonsar, aleshores, el capell en el meu cap, vaig cordar-me la levita i, creuant els braços al darrera, em vaig tirar en mig dels grups més espessos.—Prínceps i cortisans van posar-se en fila; el duc Rodolf se'm tregué el capell; l'emperatriu m'ha saludat primer que ningú.—Els grans em coneixen.—Per satisfacció meua he vist després la comitiva desfilar davant Goethe. Restava encara a la vora del camí, profundament corbat amb el capell a la mà. Li he fet alçar el cap i després les hi he cantades clares; li he dit tot el que pensava...” (1). Goethe tampoc ho va oblidar (2).

(1) A Bettina von Arnim (Nohl, XCI).—L'autenticitat de les cartes de Beethoven a Bettina, posada en dubte per Schindler, Marx i Deiters, ha estat defensada per Moritz Carrière, Nohl i Kalischer. Bettina les deu haver “embellit” un xic; el fons, però, sembla exacte.

(2) “Beethoven, digué Goethe a Zelter, és malauradament una personalitat del tot indomada; sens dubte no s'equivoca de trobar el món detestable, però aquest no és pas el mitjà de fer-lo agradable a ell i als altres. Cal excusar-lo i plànyer-lo, car és sord”.—Si és cert que després no féu res contra Beethoven, també ho és que no féu res en son favor: silenci complet respecte la seva obra i fins sobre son nom.—En el fons admirava la seva música, però la temia; l'inquietava; temia que no li fes perdre la calma de l'esperit que Ell havia aconseguit a costa de tants treballs.—Una lletra del

D'aquesta època són la *Sèptima* i *Vuitena Simfonia* escrites en alguns mesos a Toeplitz, en 1812: l'Orgia del Ritme, i la Simfonia humorística, potser les obres en les quals Beethoven s'és mostrat més tal com és, i, com ell deia, més "descordat" (*aufgeknöpft*). amb sos transports de joia i de furor, aquests contrastos imprevisibles, aquestes sortides desconcertants i grandioses, aquestes explosions titàniques que submergien a Goethe i a Zelter en l'esfereïment (1) i feien dir de la *Simfonia en la*, en l'Alemanya del Nord, que era l'obra d'un borratxo.—D'un home embriac, en efecte, però de força i de geni. "Jo sóc, ha dit ell mateix, jo sóc el Bacus que exprem el vi deliciós per a la humanitat. Sóc jo qui ofereix als homes el diví frenesí de l'esperit". Jo no sé si, tal com ho ha escrit Wagner, Beethoven volgué pintar en el final de la seva Simfonia una festa dionisiaca (2). Jo reconec, especialment en aqueixa fogosa Kermesse, els senyals de la seva herència flamenca,

jove Fèlix Mendelssohn que passà per Weimar, fa penetrar innoçentment en les profunditats d'aquesta ànima inquieta i apassionada (*leidenschaftlicher Sturm und Verworrenheit*, tal com diu el mateix Goethe), que una potent intel·ligència dominava.

"...De primer antuvi, escriu Mendelssohn, no volia pas sentir parlar de Beethoven; mes no tingué altre remei que sofrir-ho i escoltar el primer temps de la *Simfonia en do menor*, que el va remoure estranyament. D'aquella impressió no en volgué traslluir res i sols en digué: "Això no emociona gens; sols sorprèn." Al cap d'una certa estona, però, reprengué: "Es grandíols, insensat; hom diria que la casa va a enfonzar-se". Vingué el dinar, durant el qual romangué tot pensatiu fins el moment en què retornant de bell nou a Beethoven va interrogar-me i escudriñar-me. Vaig comprendre clarament que l'efecte s'havia produït..."

(Sobre les relacions entre Goethe i Beethoven, veure diversos articles de Frimmel).

(1) Lletres de Goethe a Zelter, 2 setembre 1812.—Zelter a Goethe, 14 setembre 1812: "*Auch ich bewundere ihn mit Schrecken*". "Jo també, jo l'admiro amb esfereïment".—Zelter escrigué en 1819 a Goethe: "Es diu que és foll".

(2) Es, en tal cas, un tema amb el qual Beethoven va pensar, car es va trobar assenyalat en les seves notes i, particularment, en sos projectes d'una *Desena Simfonia*.

igualment com retrobo son origen en la seva audaciosa llibertat de llenguatge i de maneres, que desentona superbament en el país de la disciplina i de l'obediència. En cap altre lloc trobareu ni més franquesa ni una més lliure potència que en la *Simfonia en la*. Es una despesa folla d'energies sobrehumanes, sense objectiu, per pur goig; un goig de gran riu que desborda i submergeix. En la *Vuitena Simfonia* la força és menys grandiosa, però més estranya encara i més característica de l'home, barrejant la tragèdia a la farsa, i una vigoria hercúlia amb jocs i capricis d'infant (1).

El 1814 assenyala l'apogeu de la sort de Beethoven. Al Congrés de Viena va ésser ja tractat com una glòria europea. Prengué part activa en les festes. Els prínceps li retien homenatge i, segons se'n vantava a Schindler, es deixava altívolament fer la cort per ells.

Beethoven s'arborà d'entusiasme amb la guerra de la independència (2). En 1813 va escriure una simfonia de *La Victòria de Wellington*, i, al començament del 1814, un chor guerrier: *Renaixement de l'Alemanya* (*Germanias Wiedergerbart*). El 29 de novembre de 1814, va dirigir davant un públic de reis, una cantata patriòtica: *El gloriós moment* (*Der glorreiche Augenblick*), i encara compongué per la presa de París, en 1815, un chor: *Tot s'és consumat!* (*Es ist vollbracht!*). Aquestes obres de circumstància feren més per a la seva reputació que tota la resta de la seva música. El gravat de Blasius Hoefel, tret d'un dibuix del francès Letronne i la màscara ferotge modelada damunt la seva faç per Franz Klein el 1812, ofereixen la imatge vivent del Beethoven de l'època del Congrés de Viena. El tret dominador d'aqueixa faç de lleó, de maxilars apretats i de plecs colèrics i dolorosos, és la

(1) Contemporània, i potser inspiradora, algunes vegades, d'aqueixes obres, és la seva tendra intimitat amb la jove cantatriu berlinesa Amàlia Seibald, que va conèixer a Toeplitz, en 1811 i 1812.

(2) Ben diferent d'ell en aquest fet, Schubert va escriure en 1807 una obra de circumstàncies, "en honor de Napoleó el Gran", de la qual dirigí ell mateix l'execució davant l'emperador.

voluntat — una voluntat napoleònica. Hom hi reconeix l'home que digué de Napoleó, després de Jena: "Quina dissort que jo no entengui de guerra com entenc de música! Jo el derrotaria!"— Mes son reialme no era pas d'aquest món. "El meu imperi és a l'espai", tal com va escriure a Francesc de Brunswick (*Mein Reich ist in der Luft*) (1).

* * *

A aquesta hora de glòria succeeix el període més trist i més miserable.

Viena mai no havia estat simpàtica a Beethoven. Un geni altívol i lliure com el seu, no podia sentir-se bé en aquesta ciutat fictícia, d'esperit mondà i mediocre a la qual Wagner ha tan durament marcat amb son menyspreu (2). De seguida que podia, se n'allunyava i fins l'any 1808 havia pensat seriosament en deixar l'Austria per tal d'anar a la Cort de Jeroni Bonaparte, rei de Westfàlia (3). Però Viena era abundant en elements musicals; i en aquest aspecte cal fer-li justícia, car sempre s'hi trobaren nobles

(1) "Jo no dic res de nostres monarques i de llurs monarquies", escriu a Kauka durant el Congrés de Viena. "Per mi, l'imperi de l'esperit és el millor de tots: és el primer de tots els reialmes temporals i espirituals." (*Mir ist das geistige Reich das Liebste, und der Oberste aller geistlichen und Weltlichen Monarchien*).

(2) "Viena? no és ja dir-ho tot?—Tota traça del protestantisme alemany, esborrada; àdhuc l'accent nacional perdut, italianitzat. L'esperit alemany, les maneres i els costums alemanys, explicats pels manuals de procedència italiana i espanyola... El país d'una història falsificada, d'una ciència falsificada, d'una religió falsificada... Un escepticisme frèvol, que devia enrunar i soterrar l'amor a la veritat i a l'honor i a la independència!..." (Wagner, *Beethoven*, 1870).

Grillparzer ha escrit que era una desgràcia haver nascut austríac. Els grans compositors alemanys de finals del XIXè segle que han viscut a Viena, han cruelment sofert de l'esperit d'aqueixa ciutat lliurada al culte farisaic de Brahms. La vida de Bruckner hi fou un llarg martiri. Huc Wolf, qui va lluitar furiosament abans de sucumbir, ha formulat judicis implacables sobre Viena.

(3) El rei Jeroni havia ofert a Beethoven un sou de sis cents ducats

diletants que no sols van saber comprendre la grandesa de Beethoven, sinó que evitaren a llur pàtria la vergonya de perdre'l. En 1809, tres dels més rics senyors de Viena, l'arxiduc Rodolf, deïxeble de Beethoven, el príncep Lobkowitz i el príncep Kinsky, s'havien compromès a passar-li anualment una pensió de 4.000 florins, amb la sola condició que restés a Austria. "Com que està demostrat — deien — que l'home no pot consagrar-se enterament al seu art més que a condició d'ésser lliure de tota preocupació material, i que sols aleshores és quan pot produir aquelles obres sublimes que són la glòria de l'art, els sotasignats han pres l'acord de posar a Ludwig van Beethoven a cobert de les necessitats, allunyant així els obstacles miserables que podrien entorpir la volada de son geni".

Malauradament el resultat no respongué pas a les promeses. Aquesta pensió fou sempre molt irregularment pagada i fins aviat va deixar d'ésser-ho del tot. Viena, per altra part, havia canviat molt després del Congrés de 1814. La societat s'havia distret de l'art a causa de la política; el gust musical, malmès per l'italianisme i la moda, tota rossiniana, tractava a Beethoven de pedant (1).

Els amics i protectors de Beethoven es dispersaren o moriren; el príncep Kinsky en 1812, Lichnowsky en 1814, Lobkowitz en 1816. Rasumowsky, pel qual havia escrit els seus admirables quar-

or durant sa vida, i una indemnització de viatge, de cent cinquanta ducats d'argent, contra l'única obligació de tocar algunes vegades davant d'ell i de dirigir els seus concerts de música da camera, que no tenien d'ésser ni llargs ni freqüents. (Nohl, XLIX.) Beethoven estigué molt a punt d'acceptar.

(1) El *Tancred* de Rossini bastà per a trontollar tot l'edifici de la música alemanya. Bauernfeld, citat per Ehrhard, anota en el seu *Diari* aquest judici que circulava en els salons de Viena en 1816: "Mozart i Beethoven són dos vells pedants; la niciesa de l'època precedent els admirava; és solament després de Rossini que se sap ço que és la melodia. *Fidelio* és una porqueria; no es comprèn que hi hagi qui es prengui la pena d'anar-s'hi a enutjar".

Beethoven donà el seu darrer concert, com a pianista, el 1814.

tets, op. 59, donà el seu darrer concert pel febrer de 1815. En 1815, Beethoven renyeix amb Stephan von Breuning, son amic d'infantesa, el germà de Leonora (1).

Des d'ara restà tot sol (2): "No tinc amics i sóc sol al món", escriu en les seves notes de 1816.

La sordera ha esdevingut absoluta (3). Després de la tardor de 1815, les seves relacions amb la resta dels homes, sols són per escrit. El més antic quadern de conversació és de 1816 (4). Es coneguda la dolorosa relació de Schindler sobre la representació de *Fidelio* en 1822. "Beethoven va demanar dirigir l'assaig general... Des del *duetto* del primer acte fou evident que no sentia res del què passava damunt l'escena. Retardava considerablement el moviment i mentre l'orquestra seguia la seva batuta, els cantaires s'apressaven per llur compte. D'això en pervingué una general confusió. El director d'orquestra del teatre, Umlauf, va proposar un moment de repòs sense dir-ne la causa i, després de canviades algunes paraules amb els cantaires, féu recomençar. El mateix desordre es va produir de bell nou. Calgué una segona

(1) El mateix any Beethoven va perdre el seu germà Carl: "Ell estava molt aferrat a la vida, tant com jo perdria de bon grat la meua", escrigué a Antònia Brentano.

(2) Llevat de la seva tendra amistat amb la comtessa Maria von Erdödy, sempre malaltissa com ell, atacada d'un mal incurable, la qual va perdre sobtadament en 1816 son únic fill, Beethoven li va dedicar en 1809 els dos Trios op. 70 i en 1815-1817 les dues grans Sonates per a violoncel, op. 102.

(3) Apart la sordera, la seva salut empitjorava de dia en dia. Des del mes d'octubre de 1816, va estar molt malalt d'un catarro inflamatori. Durant l'estiu de 1817, el seu metge li digué que allò era una malaltia de pit. En l'hivern 1817-18, estigué fonament preocupat per aquesta pseudo-tisi. Després, en 1820-21, l'atacaren reumatismes aguts; una icterícia en 1821 i una conjuntivitis en 1823.

(4) Observar que d'aquest any data un canvi d'estil en la seva música, inaugurat per la Sonata op. 101.

Els quaderns de conversació de Beethoven, que formen un total de més d'onze mil pàgines manuscrites, es troben reunits avui dia a la Biblioteca reial de Berlín.

pausa. La impossibilitat de continuar sota la direcció de Beethoven era evident; mes, com fer-li entendre? Ningú gosava dir-li: "Veste'n, pobre malaurat; no pots dirigir més". Beethoven, inquiet, agitat, es girava a dreta i esquerra, procurant llegir en la expressió dels rostres i descobrir d'on venia l'obstacle; mes el silenci era general. De cop em cridà de faigó imperativa i en ésser aprop seu em presentà el carnet i em signà que escrivís. Vaig posar-hi aquests mots: "Us prego que no continueu; ja us explicaré el perquè quan serem a casa". D'un bot saltà al pati tot cridant: "Sortim de pressa!" D'una sola empenta marxà fins a casa; va entrar i es llançà inert damunt d'un divà tapant-se la cara amb les seves mans. Així hi romangué fins l'hora del repàs. A taula, va ésser impossible arrencar-li un mot. Seguí conservant l'expressió de l'abatiment i la dolor més profunda. Després de sopar, quan anava a deixar-lo, em retingué, expressant-me el desig de no restar sol. Al moment de separar-nos em va demanar d'acompanyar-lo a casa el seu metge que tenia una gran reputació per les malalties de l'orella... Entre tots els episodis de les meves relacions amb Beethoven, no trobo pas un dia que pugui comparar-se a aquest fatal jorn de novembre. Va ésser ferit al cor i, fins al dia de la seva mort, va viure sota la impressió d'aquesta terrible escena" (1).

Dos anys més tard, el 7 de maig de 1824, dirigint la Simfonia amb chors (o, millor dit, "prenent part en la direcció del concert", segons deia el programa), no va sentir res de l'estrèpit de tota la sala aclamant-lo; no en tenia la més petita idea fins que una de les choristes, agafant-lo de la mà, el féu girar de cara el públic, i ell veié de sobte els oients drets agitant llurs capells i picant de mans.—Un viatger anglès, Russel, que el veié al piano cap a l'any 1825, diu que quan volia tocar suaument, les tecles no sonaven i

(1) Schindler, qui devingué l'íntim de Beethoven, des del 1819, es relacionava amb ell a partir del 1814; però a Beethoven li havia costat molt concedir-li la seva amistat; el tractava de primer antuvi amb una altivesa menyspreadora.

que dins aquest terrible silenci encara era més commovedor veure son ròstre i sos dits crispats reflexant l'emoció interior que l'exaltava.

Amurallat dins d'ell mateix (1), separat de la resta dels homes, no tenia altre consol que la natura. "Ella era la seva sola confident", diu Teresa de Brunswick. Ella fou el seu refugi. Carles Neate, que el conegué en 1815, diu que mai havia vist ningú que estimés tan perfectament les flors, els núvols, la natura (2): semblava viure'n. "Ningú del món no estima pas tant com jo el camp, escriu Beethoven... m'estimo més un arbre que un home..."—A Viena cada dia voltava les muralles. Quan era als camps, de l'albada a la nit, es passejava sol, sense capell, sota el sol o la pluja. "Senyor Totpoderós!—En mig del bosc sóc feliç,—feliç en el bosc,—on cada arbre parla per tu.—O Déu, quina magnificència!—En aquestes selves, damunt els pujols,—hi ha la calma,—la calma per servir-te".

La seva inquietud d'esperit trobava al camp un xic de lleure (3). Estava gairebé sempre turmentat per l'angúnia dels diners. En 1818 escriu: "Quasi estic reduït a la mendicitat, i, per altra banda, em veig obligat a aparentar que no em manca el menester". En altre lloc deia: "La Sonata op. 106 ha estat escrita en circumstàncies apremiants. Es mala cosa tenir de treballar per a procurar-se pa". Spohr diu que ben sovint Beethoven no podia sortir a causa de tenir les sabates foradades. Amb sos editors tenia importants deutes, ses obres no li aportaven res. La *Missa en re* oferta en subscripció, aconseguí reunir set subscriptors (dels

(1) Veure les admirables pàgines de Wagner sobre la sordera de Beethoven. (*Beethoven*, 1870).

(2) Estimava les bèsties i sentia pietat per elles. La mare de l'historiador von Frimmel explicava que havia servat molt temps una aversió involuntària per Beethoven perquè quan era nena, feia fugir amb son mocador totes les papellones que ella volia agafar.

(3) Mai no es sentia ben estatjat. En trenta cinc anys de viure a Viena, canvià trenta vegades de casa.

quals no n'hi havia cap de música) (1). Apenes si va rebre trenta o quaranta ducats per ses admirables Sonates, cada una de les quals li costava pel cap baix tres o quatre mesos de treball. El príncep Galitzin li va fer compondre els quartets op. 127, 130 i 132 potser les seves obres més profundes, que es diria escrites amb la pròpia sang: ni menys les hi va pagar. Beethoven es consumia en mig les dificultats domèstiques, en processos inacabables a fi d'obtenir les pensions que hom li devia, o de conservar la tutela d'un nebot, fill del seu germà Carles, que en 1815 morí tuberculós.

Beethoven havia acumulat damunt d'aquest infant la necessitat d'abnegació que sobreeixia del seu cor. Això li reservava altres cruels sofriments. Sembla talment com si una mena de fatalitat hagués pres cura de renovar constantment i d'acréixer la seva misèria, perquè el seu geni no manqués pas d'aliments. — De moment fou precis disputar el petit Carles a la mare indigna que li volia prendre:

“O Déu meu—escriu,—la meva fortalesa, la meva defensa, mon sol refugi! tu llegeixes en les profunditats de la meva ànima i saps bé prou les dolors que passo quan me cal fer sofrir a aquells que volen disputar-me el meu Carles, el meu tresor! (2). Escolta'm, Esser que no sé com anomenar-te; acull benigne l'ardent pregària de la més malaurada de les teves criatures!”

“O Déu! Vina al meu socors! Tu em veus abandonat de tota la humanitat perquè no vull pactar amb la injustícia. Acull propici el prec que et faig, almenys pel pervenir, de poder viure amb el meu Carles!... O sort cruel, destí implacable! No, no, la meva dissort no finirà mai!”

Després, aquest nebot, amb tanta passió estimat, es mostrà

(1) Beethoven es va dirigir personalment a Cherubini, que era “de sos contemporanis, aquell que més considerava”. (Nohl, *Lletres de Beethoven*, CCL.) Cherubini no li va respondre.

(2) No em venjo mai—escriu en altre lloc a la senyora Streicher.—Quan em veig obligat de procedir contra altres homes, sols faig allò que m'és estrictament necessari per tal de defensar-me o bé privar-los de fer mal”.

índigne de la confiança del seu oncle. I a correspondència de Beethoven amb ell, és dolorosa, plena de protestes, tal com la de Miquel Angel amb els seus germans, però més ingènua i més emocionant.

“Tinc d'ésser pagat encara una vegada més amb la ingratitud més abominable? I bé: si el lligam deu ésser romput entre nosaltres, que ho sigui! Tothom que ho sàpiga i sigui imparcial t'odiarà... Si el pacte que ens uneix et pesa, vés en nom de Déu, que es faci la seva voluntat! — Jo t'abandono a la Providència: jo he fet tot el què podia; puc comparèixer davant del Suprem Jutge...” (1).

“Mimat com ets no et faria cap mal si t'esforcessis, però, en ésser senzill i sincer; el meu cor ha sofert massa del teu comportament hipòcrita, i això em fa difícil l'oblidar... Déu m'és testimoni que desitjo ésser a mil llegües de tu i d'aquest trist germà i d'aquesta abominable família... Ja no puc tenir confiança”. I afirma: “Dissortadament, el teu pare, o millor, no pas el teu pare” (2).

Mes el perdó ve de seguida:

“Mon estimat fill! — Ni una paraula més, — vina als meus braços, no sentiràs ni una paraula dura... Et rebré amb el mateix amor. De ço que cal fer per al teu avenir, en parlarem amicalment. — Paraula d'honor: cap reny! Tampoc servirien per a res. De mí sols en tens d'esperar la sollicitud i l'ajuda més afectuosa. — Vina, — vina damunt el cor fidel del teu pare. — Beethoven. — Vina, de seguida que hakis rebut aquesta carta, vina a casa”. (I damunt l'adreça, en francès: “Si no vinguéssiu, em mataríeu ben segur”) (3).

“No menteixis, li prega, resta sempre el meu fill estimat! Quina horrible dissonància si em paguessis amb hipocresia, tal com m'ho volen fer creure!... (4). Adéu; aquell que si no t'ha donat

(1) Nohl, CCCXLIII.

(2) Nohl, CCCXIV.

(3) Nohl, CCCLXX.

(4) Nohl, CCCLXII-LXVII. Una carta que acaba de trobar a Berlín M. Kalischer, demostra amb quina passió Beethoven volia fer del seu nebot “un ciutadà útil a l'Estat” (1 febrer 1819).

la vida te l'ha certament conservada i que amb els majors esforços ha pres cura del teu desenrotllament moral amb una afecció més que paternal, et prega des del fons del cor, de seguir el sol veritable camí del bé i dels justos. Ton fidel bon pare”.

Després d'haver acaronat tota mena de somnis per l'avenir d'aquest nebot, que no estava pas mancat d'intelligència i el qual volia encaminar vers els estudis universitaris, Beethoven tingué de consentir a que en fessin un comerciant. Però Carles freqüentava tota mena de cataus i contraia deutes.

Per un trist fenòmen, més freqüent del que hom creu, la grandesa moral de son oncle, en lloc de fer-li bé li feia mal, l'exasperava, l'excitava i el revoltava, com ell mateix diu, en aquesta terrible frase, on es mostra al viu aquesta ànima miserable: “He devingut més dolent, perquè el meu oncle volia que fos millor!” Fins arribar, a l'istiu del 1826, a disparar-se un tret de pistola al cap. No en va morir; Beethoven fou qui gairebé en morí: mai més ja no es va refer d'aquesta afrosa impressió (1). Carles es va curar: va viure el suficient per a fer sofrir a son oncle, en la mort del qual no poca responsabilitat li corresponia; en morir l'oncle, el nebot no fou pas al seu costat. “Déu no m'ha abandonat mai”, escriu Beethoven al seu nebot alguns anys abans. “Ja es trobarà algú, per cloure'm els ulls”. Certament aquest no devia pas ésser aquell al qual nomenava “son fill” (2).

* * *

Es des del fons d'aquest abim de tristesa que Beethoven emprengué la glorificació de la Joia.

Fou el projecte de tota sa vida. En 1793, a Bonn, ja hi pen-

(1) Schindler, que el va veure aleshores, diu que devingué sobtadament com un vell de setanta anys: encorbat, sense forces, sense voluntat. Si Carles hagués mort, ell també hauria mort. Pocs mesos després moria.

(2) El dilettantisme de nostre temps també ha cercat de rehabilitar a aquest plaga. Això no ens ha de sorprendre.

sava (1). Durant la seva vida volgué cantar-la la Joia i fer-ne el coronament d'una de les seves grans obres, vacillant constantment respecte la forma exacta de l'himne i l'obra en la qual podria plaçar-lo. Adhuc en sa *Novena Simfonia*, no estava pas decidit. Fins al darrer moment, estigué a punt de deixar l'*Oda a la Joia* per a una desena o onzena simfonia. Cal remarcar bé que la *Novena* no és pas intitulada, tal com és costum dir: *Simfonia amb chors*, sinó *Simfonia amb un chor final sobre l'Oda a la Joia*. Aquesta simfonia podia tenir i estigué a punt de tenir una altra conclusió. Pel juliol de 1823, Beethoven pensava encara fer-hi un *finale* instrumental que aplicà després al quartet op. 132. Czerny i Sonnleithner, àdhuc asseguraren que fins després de la execució (maig de 1824) Beethoven no havia pas abandonat aquesta idea.

Pel que veurem hi havia, per a la introducció del chor en una simfonia, grans dificultats tècniques. Els quaderns de Beethoven i les nombroses provatures per a fer entrar les veus d'altra manera i en un altre moment de l'obra, ens ho testimonien. En els esbossos de la segona melodia de l'*adagio* (2) ell va escriure: "Potser el chor entraria oportunament ací". Però no es podia decidir a separar-se de la seva fidel orquestra. "Quan me ve una

(1) Lletre de Fischenich a Carlota Schiller (gener 1793). L'oda de Schiller fou escrita en 1785. El tema actual apareix el 1808 en la *Fantasia per a piano, orquestra i chor*, op. 80, i en 1810, en el *Lied* sobre un text de Goethe: *Kleine Blumen, kleine Blätter*.—Jo he vist en un quadern de notes, de 1812, pertanyent al Dr. Erich Prieger, a Bonn, entre els esbossos de la *Setena Simfonia* i un projecte d'*obertura de Macbeth*, un assaig d'adaptació de les paraules de Schiller al tema que ell utilitzà més tard en l'*obertura* op. 115 (*Nomensfeier*).—Alguns motius instrumentals de la *Novena Simfonia* es mostren ja abans del 1815. Finalment, el tema definitiu de la Joia és anotat en 1822, així com els altres temes de la Simfonia, excepte el *trio*, que ve un xic després, seguint l'*andante moderato*, i, en fi, l'*adagio* que apareix el darrer.

Sobre el poema de Schiller i sobre la falsa interpretació que se n'ha volgut donar, en temps actual, substituint el mot *Freude* (Joia) pel mot *Freiheit* (Llibertat), veure un article de Carles Andler en *Pages Libres* (8 juliol 1905).

(2) Biblioteca de Berlín.

idea, deia, la sento en un instrument, mai en les veus". Per això allunya tant com pot el moment d'emprar les veus; arribant de primer antuvi fins a donar als instruments no solament els recitatius del *finale* (1), sinó el tema mateix de la Joia.

Però cal anar encara més enllà en l'explicació d'aquests dubtes i d'aquests retards: la causa és més profunda. Aquest malaurat home, sempre turmentat per la tristesa, va aspirar durant la seva vida a cantar l'excel·lència de la Joia; i d'any en any ajornava la tasca, constantment abassegat pel torbellí de les seves passions i per la malenconia. I no és més que fins el darrer dia, que ho aconsegueix. I amb quina grandesa!...

En el moment en que el tema de la Joia va aparèixer per primera vegada, l'orquestra s'atura bruscament i es fa un sobtat silenci que dona a l'entrada del cant un caràcter misteriós i diví. No sabríem qualificar-lo altrament, car aquest tema és pròpiament un déu. La Joia descendeix del cel embolcallada d'una calma sobrenatural: amb el seu hàlit lleuger amanyaga els sofriments, i la primera impressió que fa quan ella llisca en el cor convalescent és tan tendra, que es comprèn que, talment com aquell amic de Beethoven, "hom té ganes de plorar en veure sos dolços ulls". Quan després el tema passa a les veus, és en el baix que es presenta de cop, amb un caràcter seriós i un xic oprimat. Però a poc a poc la Joia s'empara de l'ésser. Es una guerra, una conquesta contra la dolor. I heus ací els ritmes de marxa, els exèrcits en moviment, el cant ardent i anhelant del tenor; totes aquestes pàgines agitadaes en les quals sembla oir-se el panteix del propi Beethoven, el ritme de la seva respiració i dels seus crits inspirats en travessar pels camps tot composant la seva obra, emportat d'una fúria demoníaca, com un vell rei Lear en mig de la tempesta. A la joia guerrera succeeix l'èxtasi religiós; després una orgia sagrada, un deliri d'amor. Tota una humanitat exultant

(1) *Also ganz so als ständen Worte darunter.* ("Igual que si hi haguessin mots a sota").

estén els braços cap al cel, proferint potents clams, llançant-se vers la Joia i estrenyent-la damunt son cor.

L'obra del Tità vencé la mediocritat pública. La frivolitat de Viena en fou commoguda un instant: Rossini i les òperes italianes la tenien abassegada. Beethoven, humiliat i entristit, anava a establir-se a Londres, on pensava fer executar la *Novena Simfonia*. Per segona vegada, igual que en 1809, alguns nobles amics li endreçaren un prec per tal que no deixés la pàtria. "Sabem, li deien, que haveu escrit una nova composició de música sagrada (1) en la qual heu expressat els sentiments que us inspira la vostra profunda fe. La *Num sobrenatural* que penetra vostra gran ànima, la illumina. Per altra part, també sabem que la corona de les vostres grans simfonies s'ha augmentat d'una flor immortal... La vostra absència durant aquests darrers anys, afligí tots aquells que tenien els ulls posats en vós (2). Tots pensaven amb pena que l'home de geni, plaçat en lloc tan alt entre els vivents, restava silenciós, mentre que una mena de música estrangera cercava naturalitzar-se en nostra terra, fent oblidar les produccions de l'art alemany... Sols de vós la nació espera una nova vida, nous llorers i un nou regne de veritat i de bellesa a despit de la moda del dia... Doneu-nos l'esperança de veure ben aviat satisfets nostres desitjos... I pugui la primavera que arriba, florir doblement gràcies als vostres dons, per a nosaltres i per a tot el món!" (3). Aquesta generosa endreça demostra quina era la potència, no solament artística sinó també moral, que gosava entre l'*élite* de

(1) La *Missa en re*, op. 123.

(2) Beethoven, cansat dels tràfecs domèstics, la misèria, el neguit de tot gènere, no va escriure en cinc anys, de 1816 a 1821, més que tres obres per a piano (op. 101, 102, 106). Sos enemics deien que estava esgotat. Reprengué el treball el 1821.

(3) Febrer de 1824. Firmen: príncep C. Lichnowsky, comte Maurici Lichnowsky, comte Maurici de Fries, comte M. de Dietrichstein, comte F. de Palfy, comte Czernin, Ignasi Edler de Mosel, Carles Czerny, abad Stadler, A. Diabelli, Artaria i C., Steiner i C., A. Streicher, Zmeskall, Kiesewetter, etcètera.

l'Alemanya. El primer mot que s'ofereix a sos admiradors per lloar son geni, no és pas el de ciència ni el d'art, és la paraula *fe* (1).

Beethoven es sentí profundament emocionat d'aquestes paraules. I no partí. El 7 de maig de 1824, tingué lloc a Viena la primera audició de la *Missa en re* i de la *Novena Simfonia*. El èxit fou triomfal i àdhuc prengué un caràcter gairebé sediciós. Quan Beethoven aparegué, va ésser acollit per cinc salves d'aplaudiments; el costum en aquest país d'etiqueta era de fer només que tres salves per a l'entrada de la família imperial. La policia tingué de posar fi a les manifestacions. La simfonia provocà un entusiasme frenètic. Molts ploraven. Beethoven es va desmaiar d'emoció després del concert; el van portar a casa Schindler; allí va restar ensopit tota la nit i el matí següent, vestit i sense menjar ni beure. El triomf fou passatger i el resultat pràctic nul per a Beethoven. El concert no donà cap benefici. La penúria material de la seva vida no canvià absolutament. De bell nou es trobà pobre, malalt (2), solitari,—però vencedor (3):—vencedor de la me-

(1) "El meu caràcter moral és reconegut públicament"—diu altívolament Beethoven a l'ajuntament de Viena, el primer de febrer de 1819, per reivindicar el seu dret de tutela damunt el seu nebot.—"Fins escriptors distingits, Weissenbach per exemple, han considerat que valia la pena de consagrar-hi escrits".

(2) Per l'agost del 1824 estigué obsessionat per la temença de morir sobtadament d'un "atac com el meu estimat avi, amb el qual m'assemblo tant", escriu el 16 d'agost de 1824, al doctor Bach.

Sofria molt de l'estómac. Durant l'hivern de 1824-1825 va estar molt malament. Pel maig de 1825 expectorà sang i tingué algunes hemorràgies pel nas. El 9 de juny de 1825, va escriure al seu nebot: "La meua feblesa arriba sovint a l'extrem... L'home de la dalla no tardarà pas a venir".

(3) La *Novena Simfonia* fou executada per primera vegada a Alemanya, a Francfort, el primer d'abril de 1875; a Londres, el 25 de març del propi any; a París, al Conservatori, el 27 de març de 1831. Mendelssohn, a diset anys d'edat, en va donar una audició al piano, a la *Jaegerhalle* de Berlín, el 14 de novembre de 1826. Wagner, quan estudiava a Leipzig, la va recopiar tota ell mateix. Uns anys més tard, en una carta del 6 d'octubre del 1830 endreçada a l'editor Schott, li ofereix una reducció per a piano a dues mans. Pot dir-se que la *Novena Simfonia* orientà la vida de Wagner.

diocritat dels homes, vencedor del seu propi destí, vencedor del seu sofriment. "Sacrifica, sacrifica sempre les nicieses de la vida al teu art! Déu per damunt de tot!" (*O Gott über alles!*)

* * *

Finalment ha aconseguit l'objectiu de tota la seva vida. S'ha apoderat de la Joia.—Sabrà mantenir-se en aquest cim de l'esperit que domina les tempestes? Certament degué recaure moltes vegades en les passades angoixes; certament els seus darrers quartets són plens d'estranyes ombres. No obstant, sembla que la victòria de la *Novena Simfonia* hagi deixat en ell la seva gloriosa empremta. Els projectes que té per a l'avenir (1): la *Desena Simfonia* (2), l'*Obertura sobre el nom de Bach*, la música per a la *Melusina* de Grillparzer (3), per a l'*Odisseus* de Körner i el *Faust*

(1) "Apollon i les Muses no voldran pas lliurar-me tan aviat a la mort: els hi dec tant encara! Es precis que abans de la meua partida cap els camps Elisis, deixi darrera meu ço que l'Esperit m'inspira i em diu d'acabar. Em sembla que apenes he escrit algunes notes". (Als germans Schott, 17 de setembre de 1824.—Nohl, *Neue Briefe*, CCLXXII).

(2) Beethoven escriu a Moscheles el 18 de març 1827: "Una simfonia enterament esbossada és en el meu pupitre, amb una nova obertura". Aquest esbós no ha estat mai trobat.—Solament entre les seves notes consta: "Adagio. —Cant religiós per a una simfonia en les antigues modalitats (*Herr Gott dich loben wir. Alleluja*), sigui de manera independent, sigui com introducció a una fuga. Aquesta Simfonia podria ésser caracteritzada per l'entrada de les veus, sigui en el *finale*, sigui des de l'*adagio*. Els violins de l'orquestra, etc., decuplats pels darrers temps. Fer entrar les veus a una a una o repetir en certa manera l'*adagio* en els darrers temps. Per text de l'*adagio* un mite grec [o bé] un càntic eclesiàstic, en l'*Allegro*, festa a Bacus" (1818).

Com es veu, la conclusió choral estava aleshores destinada a la *Desena* i no a la *Novena Simfonia*.

Més tard digué que volia acomplir en la *Desena Simfonia* "la reconciliació del món modern amb el món antic, ço que Goethe ja intentà en son *Segon Faust*".

(3) L'assumpte és la llegenda d'un cavaller que està enamorat i captiu d'una fada i que sofreix l'enyorança de la llibertat. Hi ha certes analogies entre aquest poema i el de Tannhäuser. Beethoven hi va treballar de 1823 a 1826 (Veure A. Ehrhard, *Franz Grillparzer*, 1900).

de Goethe (1) i l'oratori bíblic sobre *Saül i David*, demostren com el seu esperit era atret vers la serenitat potent dels vells grans mestres alemanys: de Bach i de Haendel,—i més encara vers la llum del Migdia, vers el sud de França o vers aquella Itàlia que somniava poder recórrer (2).

El doctor Spiller, que el va veure en 1826, diu que el seu rostre s'havia tornat alegre i jovial. El mateix any, quan Grillparzer li parla per darrera vegada, és el propi Beethoven qui infon energia al decaigut poeta: "Ah! li diu aquest, si jo només tingués la mil·lèsima part de vostra força i fermesa!" Els temps són durs; la reacció monàrquica oprimeix els esperits. "La censura m'ha mort, gemega Grillparzer. Cal partir cap a l'Amèrica del Nord, si hom vol parlar, pensar lliurement." Mes cap poder no pot amordassar la pensa de Beethoven. "Els mots són encadenats, mes, els sons, sortosament encara resten lliures", li escriu el poeta Kuffner. Beethoven és la gran veu lliure, l'única potser aleshores, del pensament alemany. D'això ell en tenia la sensació. Ben sovint parla del deure que li ha estat imposat de fer bé, "a la pobra humanitat", mitjançant el seu art; d'actuar per a la "humanitat futura" (*der künftigen Menschheit*) de fer-li bé, d'infondre-li coratge, de sacsejar la seva somnolència, de flagellar la seva covardia. "El nostre temps, escrivia al seu nebot, té necessitat d'esperits fermes per a fuetejar aquestes miserables ànimes humanes." El doctor Müller, digué en 1827, que "Beethoven s'expressava sempre lliurement tant en privat com en públic respecte el govern, sobre la policia i sobre l'aristocràcia. La policia ho sabia, però li

(1) Beethoven tenia des del 1808 el projecte d'escriure la música de *Faust*. (La primera part del *Faust* acabava d'aparèixer amb el títol de *Tragedia*, a la tardor del 1807.) Aquest era el seu projecte més acariciat (*Was mir und der Kunst das Höchste ist.*)

(2) "El sud de França! és allà! és allà! "*Südliches Frankreich, dahin! dahin!*). (Carnet de la biblioteca de Berlín).—"...Partir d'aquí. Amb aquesta sola condició tu podràs de bell nou elevar-te en les altes regions del teu art... Una Simfonia, després partir, partir, partir... L'istiu, treballar pel viatge... Recórrer la Itàlia, la Sicília amb algun altre artista". (*Id.*)

tolerava les seves crítiques i les seves sàtires com si fossin disquisicions inofensives; i deixava tranquil a l'home, el geni del qual tenia un extraordinari esclat" (1).

Així no res no era capaç d'abatre aquesta força indomptable que ara semblava fer un joc de la dolor. La música escrita en aquests darrers anys, a despit de les circumstàncies penibles en les quals fou composta (2), sovint té un caràcter tot nou d'ironia, de menyspreu heroic i joiós. Quatre mesos abans de la seva mort, el darrer tros que acaba, en novembre de 1826, el nou *finale* del quartet op. 130, és molt joiós. Es cert que aquesta joia no és la joia de tothom: tantost és el riure aspre i sacsejat del qual parla Moscheles, tantost el somriure emotiu fet de tants sofriments vençuts. No hi vol dir res això: ell ha triomfat, no hi creu en la mort.

I no obstant s'acostava. A la fi del novembre de 1826 agafà una pleuresia i caigué malalt a Viena en retornar d'un viatge emprès a l'hivern per tal d'assegurar l'esdevenidor del seu nebot (3).

(1) En 1819 va estar a punt d'ésser perseguit per la policia per haver dit cridant "que després de tot, el Crist no fou més que un Jueu crucificat." Escrivia aleshores la *Missa en re*. Això indica prou bé la llibertat de ses inspiracions religioses. (Veure per les opinions religioses de Beethoven, Theodor von Frimmel: *Beethoven*, 3 ed. Verlag Harmonie i *Beethoveniana*, ed. Georg. Müller, vol. II, cap. Blöchinger.)—No menys lliure en política, Beethoven atacava ardidament els vicis del seu govern. Entre altres coses li reprotxava l'organització de la justícia, arbitrària i servil, entrebancada per enutjosos procediments; les vexacions policíiques; la burocràcia barroca i inerte que matava tota iniciativa individual i paralitzava l'acció; els privilegis d'una aristocràcia degenerada, tothora disposada a adjudicar-se els més alts càrrecs de l'Estat.—Les simpaties polítiques semblaven ésser llavors per l'Anglaterra.

(2) El suïcidi del seu nebot.

(3) Veure sobre *La darrera malaltia i la mort de Beethoven* un article del Dr. Klotz-Forest en la *Chronique Médicale* del primer i del 15 d'abril de 1900.—Es tenen dades prou precises pels quaderns de conversació on són inscrites les preguntes del doctor i per l'explicació del mateix doctor (Dr. Wawruch) apareguda amb el títol: *Aerztlicher Rückblick auf L. V. B. letzte Lebenstage* en la *Wiener Zeitschrift* en 1842 (datada del 20 de maig de 1827).

Els seus amics eren lluny. Va encarregar al seu nebot d'anar-li a cercar un metge. El miserable oblidà l'encàrrec, no se'n va recordar fins al cap de dos dies. El metge vingué tard i cuidà malament a Beethoven. Durant tres mesos la seva atlètica constitució lluità amb el mal. El 3 de gener de 1827 nomena hereu universal al seu estimat nebot. Pensà en els seus estimats amics del Rin i encara escrigué a Wegeler: "...I com voldria poder parlar amb tu! mes, estic massa feble. No puc fer altra cosa que abraçar-te en mon cor, a tu i a la teva Lorchén". La misèria hauria acabat d'entenebrir sos darrers instants de no ésser la generositat d'alguns amics anglesos. Havia esdevingut molt suau i molt pacient (2). Damunt el seu llit d'agonia, el 17 de febrer de 1827, després de tres operacions i tot esperant la quatrena (3), escriu amb sere-

En la malaltia hi ha dues fases: 1.ª alguns accidents pulmonars que van semblar dominats al sisè dia. "El setè dia, es va sentir prou bé per a llevar-se, caminar, llegir i escriure"; 2.ª alguns trastorns digestius complicats de trastorns en la circulació. "El vuitè dia el vaig trobar desfet, el cos tot esgrogueït. Un violent accés de diarrea, complicada amb vòmits, gairebé el va matar durant la nit". A partir d'aquest moment, la hidropesia es desenrotllà.

Aquesta recaiguda fou deguda a causes morals no ben conegudes. "Una còlera violent, un profund sofriment causat per la ingratitud que havia sofert i una injúria immerescuda, varen ocasionar aquesta explosió, diu el Dr. Wawruch. Tremolós d'esgarrifances era encorbat per la dolor que esqueixava ses entranyes".

Resumint aquestes diverses observacions, el Dr. Klotz-Forest diagnostica, després d'un atac de congestió pulmonar, la cirrosis atrofica de Laënnec (malaltia del fetge) amb ascitis i edema dels membres inferiors. Ell creu que l'ús immoderat de begudes espirituoses hi contribuï. Era també l'opinió del Dr. Balfatti: "Sedebat et bibebat".

(2) Els *Souvenirs* del cantant Ludwig Cramolini, publicats recentment expliquen una emocionant visita a Beethoven, durant sa darrera malaltia en què Beethoven demostrà una serenitat i una bondat enternidores. (Veure la *Frankfurter Zeitung* del 29 de setembre de 1907).

(3) Les operacions varen tenir efecte el 20 de desembre, el 8 de gener, el 2 de febrer i el 27 de febrer.—El pobre malalt, damunt son llit de mort, era turmentat per les xinxes (Lletra de Gerhard von Breuning).

nitat: "Jo prenc paciència i penso: Tot mal porta amb ell algun bé".

El bé fou la deslliurança, "la fi de la comèdia", tal com ell digué en morir, diem de la tragèdia de la seva vida.

Va morir durant una tempesta — una tempesta de neu, — en el moment d'esclatar un tro. Una mà forastera li tancà els ulls (1) (26 de març 1827).

* * *

Car Beethoven! Molts han lloat la seva grandesa artística. Però ell és encara molt més que el primer dels músics. Es la força més heroica de l'art modern. Es el més gran i el millor amic d'aquells que sofreixen i que lluiten. Quan som entristits per les misèries d'aquest món, és ell qui ve prop de nosaltres, tal com s'assegué una vegada en el piano d'una mare desolada i, sense dir un sol mot, va consolar aquella que plorava, amb el cant del seu plany resignat. I quan la fatiga ens pren i restem abatuts de l'eternal combat, inútilment lliurat contra la mediocritat dels vicis i les virtuts, és un conhort inexplicable reconfortar-se en aquest oceà de voluntat i de fe. Es desprèn d'ell com un contagi de coratge, un benestar de la lluita (2), l'embriagament d'una conscièn-

(1) El jove músic Anselm Hüttenbrenner. "Déu sia llot!" escriu Brenning. "Remerciemi-li d'haver finit aquest llarg i dolorós martiri".

Tots els manuscrits, llibres i mobles de Beethoven foren venuts a la subhasta pública per 1875 florins. El catàleg comprenia 252 números de manuscrits i de llibres musicals que aconseguiren la suma de 982 florins 37 kreutzer. Els *Quaderns de conversació* i els *Tagebücher* foren venuts per un florí 20 kreutzer.—Entre els seus llibres, Beethoven posseïa: *Kant, Naturgeschichte und Theorie des Himmels*;—Bode, *Anleitung zur Kenntnis des gestirnten Himmels*;—Thomas von Kempis, *Nachfolge Christi*.—La censura retirà: Seume, *Spaziergang nach Syrakus*;—Kotzebue, *Ueber den Adel*;—Fessler, *Ansichten von Religion und Kirchentum*.

(2) "Sóc feliç cada vegada que venço un obstacle" (Lletra a l'Amada Immortal). "Jo voldria viure mil vegades la vida... Jo no sóc pas fet per una vida tranquil·la". (A Wegeler, 16 de novembre de 1801).

cia que sent un déu en son si. Sembla que en sa comunió de tots els instants amb la natura (1) ell hagués acabat per assimilar-se'n les energies profundes. Grillparzer, que admirava Beethoven amb una mena de temença, deia: "Ell arribà fins al punt temible en el qual l'art es confon amb els elements salvatges i capriciosos". Schumann escriu també de la *Simfonia en do menor*: "Per sovint que hom la senti, exerceix damunt nosaltres una potència invariable, com aquells fenòmens de la natura que, per freqüents que siguin, ens omplen sempre de temor i d'espant". I Schindler, son confident, afegeix: "Ell s'apoderà de l'esperit de la natura".— Això és ben just: Beethoven és una força de la natura, i és un espectacle d'una grandesa homèrica, aquest combat d'una potència elemental contra la resta de la natura.

Tota sa vida és com una jornada tempestuosa. Al començament, una matinada clara. A penes unes bufades de llangorositat. No obstant, en l'aire immòbil, una secreta amenaça, un feixuc presentiment. Brusquement, les grans ombres passen, els rondinaments tràgics, els silencis remorosos, amenaçadors i terribles, els cops de vent furiosos de la *Heroica* i de la en *Do menor*. La puresa del jorn, no és pas encara entelada. La joia resta encara la joia; la tristesa serva sempre una esperança. Mes, després de 1810, l'equilibri de l'ànima es romp. La llum devé estranya. Els pensaments més clars hom els veu enlairar-se com boires; les boires s'esvaeixen; les boires tornen a formar-se i entenebreixen el cor amb llur desordre melancònic i capriciós. Sovint la idea musical sembla desaparèixer per complet, ofegada, després d'haver una o dues vegades emergit de la broma, no ressortint a la fi del fragment més que per una borrasca. La mateixa alegria ha pres un caràcter aspre i salvatge. Una febre, un verí es mescla a tots els sentiments (2). La tempestat s'agombola a mesura que la

(1) "Beethoven m'ensenyà la ciència de la natura i em dirigí en aquest estudi igual que en el de la música. No eren pas les lleis de la natura ço que l'encantava; era la seva potència elemental". (Schindler).

(2) "Oh! tan bella és la vida; mes la meua és per sempre *enverinada* (*vergiftet*). (Lletra del 2 de maig de 1810, a Wegeler).

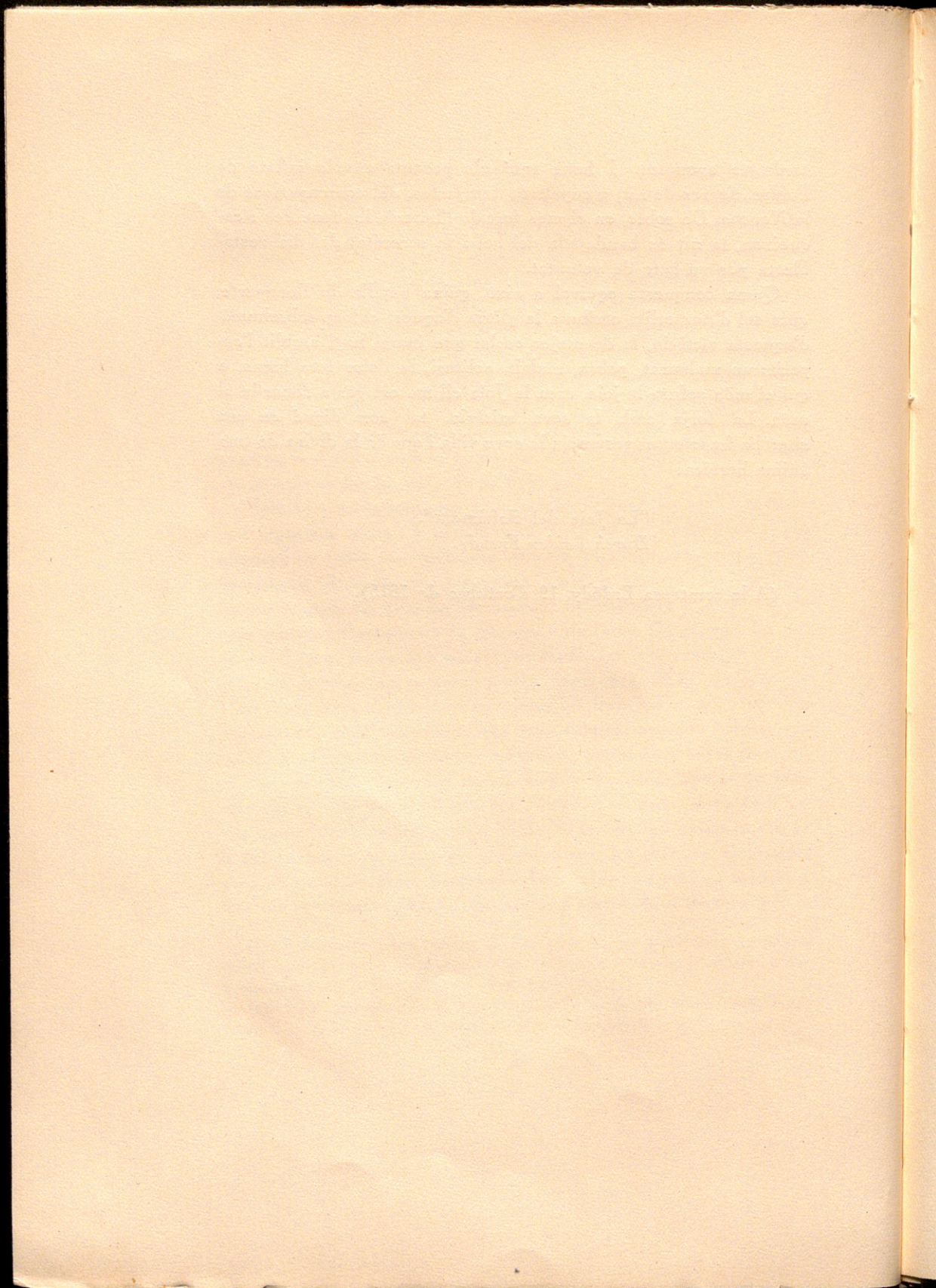
tarda va avençant. I heus aquí els pesants núvols inflats de llamps, negres de nit, prenyats de tempestes, del començament de la *Novena*. De sobte, en el més fort de l'huracà, les tenebres s'esqueixen, la nit és bandejada del cel i la serenitat del dia restablerta per un acte de voluntat.

Quina conquesta equival a això, quina batalla de Bonaparte, quin sol d'Austerlitz arriba a la glòria d'aquest esforç sobrehumà, d'aquesta victòria, la de major esclat que jamai hagi assolit l'esperit: un malaurat, pobre, malalt, solitari, la dolor feta home, a qui el món refusa la joia, crea la Joia ell mateix per a donar-la al món. La forja amb la seva misèria, tal com digué en una superba frase on es resumeix la seva vida i que és la divisa de tota ànima heroica:

“La Joia del Sofriment”.

Durch Leiden Freude.

(A la comtessa Erdödy, 19 d'octubre de 1815).

TEXTOS

(A Lichnowsky, 21 septembre 1814).

TESTAMENT DE HEILIGENSTADT (1)

Per als meus germans Carl i (Johann) (2) Beethoven.

Oh vosaltres, homes que em mireu o em feu passar per rencorós, foll o misàntrop, quan injustos sou amb mi! Vosaltres no la sabeu pas la secreta raó de ço que us sembla així! El meu cor i el meu esperit eren ben inclinats, des de la infantesa, al dolç sentiment de la bondat; com igualment he estat sempre disposat a accomplir grans accions. Mes penseu tan sols quin és, d'ençà de sis anys, el meu estat afrós, agreujat encara per metges sense judici, enganyat d'any en any, amb l'esperança d'una millora, i, en fi, reduït a la perspectiva d'un *mal durable*, la curació del qual exigirà, potser, alguns anys, en el cas que no sia impossible. Nascut amb un temperament ardent i actiu, àdhuc accessible a les distraccions de la societat, devia ben aviat separar-me dels homes, passar la meua vida solitari. Si algunes vegades volia sobreposar-me a tot això, oh aleshores! quan durament topava amb la trista experiència renovada de la meua malaltia! I, no obstant, no m'era possible de dir als homes: "Parleu més alt, crideu, que sóc sord!" Ah! Com puc revelar-los la feblesa d'un *sentit* que en mi hauria d'ésser més perfecte que ens els altres, un *sentit* que en altres

(1) Heiligenstadt és un raval de Viena. Beethoven hi habitava.

(2) El nom fou oblidat en el manuscrit.

N. B.—Els mots en italiques són subratllats en el text.

temps he posseït amb la més gran perfecció, amb una perfecció com en realitat ben pocs del meu art l'han tingut jamai!—Oh, això no jo puc pas fer-ho!—Perdoneu-me, doncs, si em veieu viure apart, jo que voldria estar entre vosaltres. La meua malaurança és doblement penosa, puix que a ella dec l'ésser mal comprès. M'és interdit de trobar una distracció en la companyia dels homes, en les conversacions delicades, en les mútues efusions. Sol, absolutament sol. No puc arriscar-me en el món mes que si una imperiosa necessitat ho exigeix. Dec viure com un proscrit. Si em trobo a prop d'algú, em sento presa d'una gran angoixa tan sols per la por d'exposar-me a que sia descobert el meu estat.

Conseqüència d'això són els sis mesos que acabo de passar a fora. El meu savi metge em féu prometre d'estalviar a la meua oïda tot l'esforç que em fos possible; s'avançà a les meves pròpies intencions. Però, a despit d'això, abassegat sovint per la meua inclinació vers la societat, m'hi sóc deixat portar. Mes, quina humiliació quan hi havia algú a prop meu i sentia al lluny una flauta, i jo no sentia res, o bé sentia cantar *el pastor* i jo seguia no sentint res! (1). Algunes constatacions d'aquesta mena em portaren al caire de la desesperació i poc va faltar que jo mateix no posés fi a la meua vida.—*Es l'Art*, és ell sol qui m'ha retingut. Ah! Em semblava impossible de deixar aquest món abans d'haver acomplert tot allò que sentia a mon càrrec. I fou així que vaig prolongar aquesta miserable vida—verament miserable—aquest cos meu tan irritable que la més lleu mudança el pot llançar del millor

(1) Voldria, a propòsit d'aquest dolorós plany, fer una observació que, jo crec, no ha estat mai feta. Hom sap que al final del segon temps de la *Simfonia Pastoral*, l'orquestra fa sentir el cant del rossinyol, del cucut i el de la guatlla, i que gairebé tota la simfonia és teixida de cants i de remors de la Natura. Els esteticistes han dissertat molt sobre si cal o no aprovar aquests assaigs de música imitativa. Cap, però, ha remarcat que Beethoven no imitava res, puix que no sentia res: el que feia era recrear en son esperit un món que era mort per ell. Es precisament això que fa més emocionant aqueixa evocació dels ocells, car el sol mitjà que li restava per poder-los sentir, era el de fer-los cantar dins d'ell mateix.

al pitjor estat!—*Paciència!*—Així ho diuen; és a ella a qui tinc ara d'escollir per guia. Ja ho faig.—Duradera,—així ho espero,—té d'ésser la meva resolució de resistir fins que plagui a les Parques inexorables rompre el fil de la meva vida. Potser milloraré, potser no: estic disposat a tot.—A vint-i-vuit anys ésser ja obligat a esdevenir filòsof no és pas fàcil; és encara més dur per a l'artista que per a tot altre home.

Divinitat: tu penetres des de dalt el fons del meu cor, tu el coneixes, tu saps que l'amor als homes i el desig de fer bé hi sojornen!

Oh homes, si algun dia llegiu això, penseu que heu estat injustos amb mi; i que el malaurat s'aconsola en trobar un malaurat com ell, el qual, malgrat tots els obstacles de la natura, ha fet, no obstant, tot allò que ha pogut a fi d'ésser admès en el rengle dels artistes i dels homes escollits.

Vosaltres, mos germans Carl i (Johann), de seguida que seré mort i si el professor Schmidt viu encara, pregueu-li en nom meu que descrigui la meva malaltia i ajunteu a l'història de la meva malaltia la lletra que us adjunto, a fi que després de la meva mort, almenys en allò que sia possible, el món es reconciliï amb mi.—Al propi temps, jo us reconec a tots dos per hereus de la meva petita fortuna, si així es pot anomenar. Partiu-se-la lleialment, viviu en bona harmonia i ajudeu-vos l'un a l'altre. El mal que m'haveu fet ja sabeu que fa molt temps que us el tinc perdonat. A tu, germà Carl, t'agraeixo molt particularment una vegada més, l'afecció que m'has demostrat en aquests darrers temps. Mon desig és que tingueu una vida més feliç, més lliure d'inquietuds que la meua. Recomaneu als vostres fills *la Virtut*: ella és la única que pot fer feliç; no el diner. Parlo per experiència. És ella qui m'ha sostingut en la meua misèria; és a ella a qui jo dec, així com al meu art, no haver acabat la meua vida pel suïcidi.—Adéu, estimeu-vos!—Remercio a tots els meus amics, en particular al príncep *Lichnowski* i al professor *Schmidt*. Jo desitjo que els instruments del príncep L. puguin ésser conservats a casa d'un de vosaltres. Mes que no hi hagi per això cap discussió entre vos-

altres. Si el vendre'ls us pot ésser millor, feu-ho tot seguit. I que en seré de feliç si encara us puc servir des de la meva tomba!

Si és així, m'avenço amb joia vers la mort.—Si ella ve abans que jo hagi tingut ocasió de desenrotllar totes les meves facultats artístiques, malgrat la duresa de mon destí, ve encara massa aviat i desitjaria retardar-la. Però encara que sia així, estic content. No és d'aquesta manera que em deslliurará d'un estat de sofrença sense fi?—Vina quan vulguis, jo m'avenço coratjosament vers tu.—Adéu i no m'oblideu del tot en la mort; mereixo que penseu en mi, car ben sovint durant la meva vida he pensat en vosaltres per tal de fer-vos feliços. Siguen-ho!

Ludwig van Beethoven

Heiligenstadt, 6 d'octubre de 1802.

Per als meus germans Carl i (Johann). A llegir i a executar després de la meva mort.

Heiligenstadt, 10 d'octubre de 1802.—Així, jo m'acomio de tu—i per cert tristament.—Sí, la cara esperança—que aportava aquí d'ésser guarit, almenys fins a un cert punt—té d'abandonar-me absolutament. Com les fulles cauen mústigues a la tardor, així, —així ella també s'és mustigada per a mi. Gairebé tal com vaig venir,—me'n vaig.—Adhuc l'alt coratge—que em sostenia sovint en els bells jorns d'istiu,—s'és esvaït.—Oh Providència,—fes-me aparèixer una vegada un pur dia de joia!—Fa tant de temps que la ressonància profunda de la vertadera joia m'és estranya!—Oh! quan—Oh, quan, Divinitat!, podré encara sentir-la en el Temple de la natura i dels homes?—Jamai?—No!—Oh! Això seria massa cruel!

CARTES

Al pastor Amenda, a Curlàndia (1).

Mon estimat, mon bon Amenda, mon amic del cor, amb una emoció profunda, amb una mescla de dolor i de joia he rebut i llegit la teva darrera lletra. A quina cosa puc comparar la teva fidelitat, la teva afecció per a mi! Oh! que n'és d'aconsolador això de que m'hagis restat sempre tan amic. Sí, jo he posat la teva abnegació a prova i per això puc fer la distinció entre tu i tots els altres. Tu no ets pas un amic de Viena, no; tu ets un d'aquells com només n'acostuma a donar el terror de la meva pàtria. I que sovint et desitjo a prop meu! Car el teu Beethoven és profundament malaurat. Sàpigues que la part més noble de mi mateix, la meva oïda, s'ha afeblit molt. Ja a l'època en que estaves a prop meu, en sentia els símptomes, però ho amagava; després això ha estat pitjor cada dia. Si això podrà ésser guarit mai, cal esperar-ho; això deu estar relacionat amb la meva afecció al ventre. D'aquesta quasi estic restablert del tot; mes l'oïda, es guarirà? Naturalment jo ho espero; mes és ben difícil, car aquesta mena de malalties són les més incurables. I que tristament tinc de viure evitant tot allò que estimo; i això entre homes tan miserables, tan egoïstes!... D'entre tots puc dir que l'amic més generós per mi és Lichnowsky. Des de l'any passat que em té donats 600

(1) Probablement escrita en 1801.

florins: això i la venda fructuosa de les meves obres, em permet viure sense el neguit del pa a guanyar. Tot el que actualment escric ho puc vendre de seguida cinc vegades; i ben pagat.—Durant aquests darrers temps, Déu n'hi do de les coses que he escrit; i ja que em dius que has encomanat pianos a casa..., vull enviar-te diverses obres dins l'embalatge d'un d'ells perquè així et costi menys car.

Entretant, pel meu consol, ha vingut aquí un home amb el qual jo puc fruit del plaer de la conversació i de l'amistat desinteressada; és un dels meus amics de joventut (1). Li parlo sovint de tu i li he dit que, des de que vaig deixar la pàtria, ets un dels que ha elegit el meu cor. Ell tampoc té simpatia per... (2). Es, i continua essent, massa feble per a l'amistat. A ell i a... els considero com si fossin simples instruments amb els quals toco quan em plau; però no poden ésser mai nobles testimonis de la meva activitat, de la mateixa manera que no poden participar verament a la meva vida; els taxo d'acord amb els serveis que em fan... Oh! i que en fóra de feliç si tingués la plenitud de l'oïda! Aleshores vindria corrents a veure't. Però dec restar separat de tot; les meves més belles anyades s'escorreran sense que hagi acomplert tot allò que el meu talent i la meva força m'haurien demanat.—Trista resignació en la qual dec refugiar-me. Prou m'he proposat de superar tots aquests mals, mes com serà possible? Sí, Amenda, si d'aquí a sis mesos el meu mal no és guarit, exigeixo de tu que ho deixis tot i que vinguis a prop meu; aleshores jo viatjaré (el meu mecanisme i la composició per ara sofreixen molt poc de la meva malaltia; és únicament en societat que es fa més sensible); tu seràs el meu company. Estic convençut que la felicitat no em mancarà pas; a què no podria jo atrevir-me ara! Després de la teva partida he escrit de tot, fins òperes i música d'església. Sí, tu no refusaràs pas; tu ajudaràs al teu amic a portar son mal, sos neguits. He perfeccionat força també el meu mecanisme de pianista i confio que

(1) Stephan von Breuning.

(2) Zmeskall (?). Era secretari àulic a Viena i restà fidel a Beethoven.

aquest viatge podrà ser-te agradable. Després restaràs sempre més a prop meu.—He rebut exactament totes les teves lletres; encara que t'hagi contestat poc, has estat sempre en mi i el meu cor palpita per tu amb la mateixa tendresa.—Allò que t'he dit de la meva oïda, et prego de guardar-ho com un gran secret i de no confiar-lo a ningú, sigui qui sigui.—Escriu-me ben sovint. Les teves cartes, fins quan són tan curtes, m'aconsolen i em fan bé. Ja n'estic esperant per a ben aviat, una altra, caríssim meu. Encara no t'he enviat el teu quartet (1) perquè l'he reformat molt des de que començo a saber-ne escriure convenientment de quartets, tal com veuràs quan el rebis.—Entretant, adéu, estimat i bon amic! Si creus que jo puc fer per tu alguna cosa que et sigui agradable, cal que ho diguis al teu fidel. L. v. Beethoven, que t'estima sincerament.

AL DOCTOR FRANZ GERHARD WEGELER

Viena, 29 juny (1801).

Mon bo i estimat Wegeler: I com et remercio el teu record! No el mereixo gaire, he fet ben poc per merèixe'l; i, no obstant, ets tan bo que no et vols disputar per res, ni per la meva imperdonable negligència, i restes sempre el fidel, el bo, el lleial amic.—Que jo et pugui oblidar, us pugui oblidar a tots vosaltres que m'heu estat tan cars, tan preciosos, no, no ho creguis pas! Hi ha moment en què suspiro per vosaltres, en què voldria passar una temporada al vostre costat.—La meva pàtria, la bella contrada on vaig veure la llum del món, m'és sempre tan clarament i netament present, com quan us vaig deixar. Quan podré reveure-us i saludar nostre pare el Rin, aquell serà un dels instants més feliços de la meva vida.—Quan serà això, no puc encara dir-t'ho amb exactitud.—Sí puc dir-vos, però, que em retrobareu més gran. No em

(1) Op. 18, número 1.

refereixo solament a l'artista sinó també a l'home, el qual us semblarà millor, més aconpleert; i si el benestar no ha augmentat un xic en la nostra pàtria, el meu art deu consagrar-se al millorament de la sort dels pobres...

Tu vols saber alguna cosa de la meua situació: doncs bé, això no va del tot malament. Des de l'any passat, Lichnowski, qui (àdhuc per increïble que això et pugui semblar quan t'ho dic) ha estat sempre i encara ho és, el meu amic més fervorós—(hem tingut algunes petites desavinences, que a la fi, però, han servit per a afermar més la nostra amistat)—, Lichnowski m'ha afavorit amb una pensió de 600 florins que jo aniré cobrant mentre no trobi la posició que em convingui. Les meves composicions em reporten força i puc dir-te que tinc més comandes de les que puc complir. Per cada cosa que faig, tinc sis, set editors, i encara més, si vull cercar-los. Ara ja no discuteixen amb mi: jo fixo un preu i el paguen. Ja veus que n'és de bonic això. Per exemple: jo veig un amic en la necessitat i la meua bossa no em permet d'ajudar-lo, doncs no em cal més que posar-me a la taula de treball i, en poc temps, ja l'he tret del mal pas. També sóc més estalviador que abans...

Malauradament un dimoni gelós, la meua dolenta salut, s'ha entravessat pel camí. De tres anys ençà, la meua oïda va esdevenint més i més feble. Això deu ésser degut a la meua afecció del ventre, del qual, com tu saps, ja n'havia sofert una altra vegada; ara, però, ha empitjorat, car contínuament sofreixo de diarrea i, per consegüent, d'una gran feblesa. Frank volia tonificar-me amb reconstituents i tractar-me l'oïda amb oli d'ametlles. Mes *prosit!* Això no ha servit de res: l'oïda ha anat empitjorant cada dia i el meu ventre està igual. Això ha durat així fins la darrera tardor, durant la qual m'he desesperat ben sovint. Un ase de metge m'aconsellà banys freds; un altre, més eixerit, banys tebis del Danubi; això féu meravelles: el meu ventre es va millorar, mes no l'oïda, que restà igual, si no pitjor. Aquest hivern, el meu estat fou vertaderament deplorable: tenia terribles còlics i vaig tenir una completa recaiguda. He anat tirant així fins el mes passat, que

vaig anar a veure a Vering, car vaig pensar que al meu mal li convenia més que tot un cirurgià. I fins ara, jo he tingut sempre confiança en ell. Va reeixir a estroncar gairebé completament aquesta violenta diarrea; va ordenar-me banys tebis del Danubi, en els quals m'hi fa tirar una ampolleta d'elíxirs fortificants; no em dona cap medicina, fora, des de fa uns quatre dies, de píldores per l'estómac i una mena de te per les orelles. Em trobo millor i més fort; no hi ha més que les meves orelles que remoregen i que bruelen (*sausen und brausen*) nit i dia. Puc dir que meno una vida miserable. De quasi dos anys ençà, evito tota mena de companyia perquè no puc pas dir a la gent: "Sóc sord". Si tingués qualsevol altre ofici, això encara seria possible; mes amb el meu és una situació terrible. Què dirien d'això els meus enemics, el nombre dels quals no és pas petit!

Per donar-te una idea d'aquesta estranya sordera, et diré que al teatre em cal posar-me ben a prop de l'orquestra per a entendre els actors. Els sons aguts dels instruments i de les veus, si em poso un xic lluny, no els sento pas. En la conversa, és sorprenent que hi hagi qui no ho hagi notat encara. Com que sóc bon xic distret, la gent ho atribueix a això. Quan parlen baix, a penes ho sento; sento bé els sons, però no les paraules; i, d'altra banda, si criden se'm fa intolerable. El què passarà, sols el cel ho sap. Vering afirma que, si no em guareixo del tot, milloraré.—Ben sovint maleeixo la meva existència i el Creador (1). Plutarc m'ha conduït a la resignació. Jo vull, si acàs és possible, jo vull encarar-me amb el destí; mes hi ha alguns moments de la meva vida que són la més miserable criatura de Déu.—Et prego que no diguis res del meu estat a ningú, ni tan sols a Lorchen (2); t'ho confio sota la condició del secret. Em plauria que sobre això escrivissis pel teu costat a Vering. Si aquest estat deu durar, vindré la primavera pròxima a prop teu; em llogaràs en qualsevol bell paratge una casa

(1) Nohl, en la seva edició de les Cartes de Beethoven ha suprimit els mots: *und den Schöpfer* (i el Creador).

(2) Eleonora.

de camp i em tornaré pagès durant sis mesos. Potser això em farà bé. Resignació! Quin trist refugi! i, no obstant, és l'únic que em resta!—Ja em perdonaràs de causar-te aquesta amistosa molèstia en mig de tots els teus propis enuigs. Steffen Breuning és actualment aquí i ens reunim gairebé cada dia. Em fa tant de bé evocar els sentiments passats! Vertaderament ha esdevingut un bon i excellent jovencell que sap alguna cosa i que (com tots nosaltres més o menys), té el cor en el bon lloc...

Vull escriure també a la bona Lorchen.

Jamai he oblidat ni un sol de vosaltres, tan bons i estimats, encara que no us dongui fe de vida. Però, escriure... tu ho saps bé, no ha estat mai el meu fort; els meus millors amics han restat anyades senceres sense rebre una lletra meva. No visc més que amb les meves notes; a penes una obra és acabada, que una altra és ja començada. De la manera que actualment treballo, faig sovint tres o quatre coses a l'hora.

Escriu-me més sovint; ja cercaré la manera de trobar temps per respondre't. Saluda a tothom de la meva part...

Adéu, bon, fidel Wegeler! Tingues la seguretat de l'afecció i de l'amistat del teu Beethoven.

A WEGELER

Viena, 16 novembre 1801.

Mon bon Wegeler! Et dono les gràcies per la teva novella demostració de sollicitud, tant més mereixent-la tan poc. Tu vols saber com me trobo i de què tinc necessitat. Per poc agradable que em sigui parlar d'aquest tema, ho faig, no obstant, de bona gana, amb tu.

Vering em posa sempre des d'alguns mesos manxiules damunt dels dos braços... Aquest tractament m'és extremadament desagradable; sense parlar dels dolors, estic constantment privat durant un o dos dies, de l'ús dels meus braços... Dec convenir que la

remor i el bordoneig són un xic més febles que abans, sobretot a l'orella esquerra, per la qual ha començat justament la meva sordera. En general, però, és ben cert que l'oïda fins ara no ha millorat en res i, si gosès, diria que potser ha empitjorat. El meu ventre va millor, sobretot quan prenc seguits alguns banys tebis; aleshores em trobo bastant bé vuit o deu dies. De tant en tant prenc algun fortificant per a l'estómac. M'he fet també, seguint el teu consell, algunes aplicacions d'herbes en el ventre.—Vering no vol sentir parlar de dutxes. Per altra part, no estic pas molt content d'ell. Té, certament, massa pocs miraments i atenció per una tal malaltia; si jo no anés a casa seva—i això m'és molt difícil—no el veuria mai.—Què en penses tu de Schmidt? No és que vulgui canviar perquè sí, mes em sembla que Vering és massa pràctic per renovar suficientment ses idees amb la lectura.—Schmidt, en aquest aspecte, em sembla tot un altre home i no seria potser tan negligent.—Es diuen meravelles del galvanisme. Què en penses tu? Un metge m'ha dit que ha vist un infant sordmut recuperar l'oïda, i un home, sord des de fa set anys, guarir igualment.—Justament m'acabo d'enterar que Schmidt fa experiments sobre això.

Visc de bell nou un xic més agradablement i alterno un xic més amb els homes. Tu a penes pots figurar-te quina era la vida de solitud i de tristesa que jo he portat de dos anys ençà. La meva enfermetat es dreçava com un pesombre a tothora davant meu, i jo fugia dels homes. Devia semblar un misàntrop, i tan poc que ho sóc!—Aquest canvi, una estimada, deliciosa donzella l'ha acomplert; ella m'estima i jo l'estimo: vet ací alguns moments felços després de dos anys; és la primera vegada que comprenc que el matrimoni podria proporcionar la felicitat. Malauradament, ella no és de la meva condició—i actualment,—a dir veritat, jo no podria pas encara casar-me: cal que m'espavili força, encara. Si no fos per la meva oïda, ja faria temps que hauria recorregut la meitat del món; i això dec fer-ho.—No hi ha pas per a mi cap més altre gran goig que exercir el meu art i mostrar-lo.—No creguis pas que fos felíç amb nosaltres. Qui em podria fer ésser felíç,

encara? La vostra mateixa sollicitud em seria una càrrega; a cada instant llegiria la compassió damunt els vostres rostres, i encara em trobaria més miserable.—Quina cosa és que m'atrau vers aqueixos bells paissatges de la meua pàtria? Tan solament l'esperança d'una millor situació; i ja hi fóra arribat sense aquest mal! Oh! si estès lliure d'aquest mal, voldria abraçar el món! La meua joventut, sí, en tinc la sensació, no fa més que començar; no he sofert sempre? La meua força física creix més que mai, des d'algun temps, amb la meua força intel·lectual. Cada dia m'acosta més al fi que entreveig, sense poder-lo definir. Solament ficat en tal mena de pensaments pot viure el teu Beethoven. Res de repòs!—Jo no en conec pas d'altre que el dormir, i sóc prou malaurat d'haver-li d'atorgar més temps que abans. Que sigui tan sols deslliurat de la meitat del meu mal, i llavors, com un home més amo d'ell mateix, més madur, jo vinc amb vosaltres i refermo nostres vells llaços d'amistat.

Cal que em veieu tan feliç com poguésser-ho ací baix,—de cap manera malaurat.—No, això no podria pas suportar-ho! Vull engrapar el destí pel coll. No reeixirà pas a abatrem del tot.—Oh! és tan bell de viure la vida mil vegades!—Per a una vida tranquil·la, ho veig, jo no sóc pas fet... Mil coses bones a Lorchen...—Tu bé m'estimes un xiquet, oi? Tingues la certitud de la meua afecció i de la meua amistat. Teu

Beethoven.

CARTES DE WEGELER I D'ELEONORA VON BREUNING
A BEETHOVEN (1)

Coblentz, 28 desembre 1825.

Mon estimat vell Lluís:

No puc deixar partir vers Viena un dels deu fills de Ries,

(1) M'ha semblat que no careix d'interès el donar les dues lletres següents que fan conèixer aqueixa excellent i bona gent, els més fidels amics de Beethoven. Amb els amics hom jutja l'home.

sense fer-me present el teu record. Si, d'ençà vint-i-vuit anys que he deixat Viena, no has rebut una llarga carta cada dos mesos, pots acusar-ne al teu silenci després de les primeres lletres que t'he enviat. Això no està bé i menys encara actualment, car nosaltres, gent ja vella, vivim tan a pleret en el passat i trobem sobretot un gran goig en les evocacions de la nostra joventut. Per a mi, almenys, la meva coneixença i estreta amistat amb tu gràcies a la teva bona mare — que Déu hagi perdonat! — és un punt lluminós de la meva vida envers el qual jo em giro amb goig... Em miro a tu com un veritable heroi i estic orgullós de poder dir: "Jo no deixo de tenir-hi la meva influència en son desenvolupament; ell em confiava els seus desigs i els seus somnis; i quan, més tard, en sovintejades ocasions no era encara ben apreciat el seu talent, jo prou sabia ço que ell volia". Déu sigui lloat d'haver-me concedit el poder parlar de tu amb la meva muller i actualment amb els meus fills! La casa de la meva sogra encara és més a casa teva que no la teva pròpia, sobretot després de la mort de la teva noble mare. Digues encara una altra vegada: "Sí, penso en vosaltres, tant en l'alegria com en la tristesa". L'home, àdhuc quan s'és elevat tan com tu, no és feliç més que una sola vegada en sa vida: quan ha estat jove. A les pedres de Bonn, a Kreuzberg, a Godesberg, a la Pepinière, etc., les teves idees, els teus pensaments s'hi deuen mantes vegades arrapar joiosament. Jo vull ara parlar-te de mi, de nosaltres, per donar-te un exemple de la manera com tu deus respondre.

Després del meu retorn de Viena, en 1796, la cosa anà bastant malament per a mi; durant bastants anys vaig tenir de viure solament de les meves visites de metge. Això durà quelques anys en aquesta contrada miserable ans no poguí obtenir el menester. Després vaig ésser professor amb sou i em vaig casar el 1802. L'any següent vaig tenir una filla, que viu encara i és tota entenmentada. Té, amb un seny dreturer, la serenitat del seu pare; i toca a les mil meravelles algunes sonates de Beethoven. Això, però, no té cap mèrit perquè és un do innat. En 1807, vaig tenir un noi que actualment estudia medicina a Berlin. Dintre quatre anys

l'enviaré a Viena: voldràs tenir-ne cura, tu?... El passat mes d'agost vaig celebrar el meu seixantè aniversari del naixement en companyia d'una seixantena d'amics i de coneixences, entre els quals figuraven les principals persones de la població. Des del 1807 que visc aquí: tinc actualment una bonica casa i una bona plaça. Els meus superiors estan contents de mi i el rei m'ha concedit alguns honors i algunes medalles. Lore i jo estem bastant bé.—Ara t'he fet conèixer enterament la nostra situació. Ara et toca a tu.

No voldràs mai separar els teus esguards de la torre de Sant Esteve? El viatjar no té encís per a tu? No voldràs mai més reveure el Rin?—De madama Lore tota mena de coses cordials; el mateix de part meva.

Ton molt vell amic,

Wegeler.

Coblentz, 29 desembre 1825.

Estimat Beethoven, estimat des de ben llarg temps! El meu desig era que Wegeler us escrivís de bell nou. Acomplert ja aquest desig, em crec en el deure d'ajuntar encara dos mots, no pas solament per a fer-me més present encara el vostre record, sinó per renovar la pregunta apremiant de si és que ja no teniu cap desig de reveure el Rin i el vostre lloc de naixença i de donar-nos a Wegeler i a mi la més gran de les alegries. La nostra Lenchen us remercia de tantes hores felices—està tan contenta de sentir parlar de vós—ella sap totes les petites aventures de la nostra alegre joventut a Bonn,—de les nostres renyines i reconciliacions... I que en fóra de feliç de veure-us! La petita no té, desgraciadament, cap disposició per a la música; a despit d'això, però, ha maldat tant i amb tanta d'aplicació i perseverància, que pot tocar les vostres sonates, variacions, etc.; i com que la música és, com sempre, el més gran esplai per a Weg., ella li procura així mantes hores agradables. Julius té talent per a la música, mes fins ara s'ha mostrat

negligent—des de fa sis mesos aprèn el violoncel amb satisfacció i alegria, i com que té a Berlín un bon professor jo crec que encara farà progressos.—Els dos infants són alts i s'assemblen al pare, i també per son bon i bell humor que Weg., gràcies a Déu, no ha pas encara perdut del tot... Sent un gran goig en tocar els temes de les vostres variacions; els antics tenen la seva preferència, mes sovint també n'executa algun dels nous amb una increïble paciència.—Vostre *Opferlied* és posat damunt de tot; jamai Weg. es retira a la cambra sense haver-se assegut al piano.—Així, estimat Beethoven, ja veieu de quina manera és sempre durable i vivent entre nosaltres el vostre record.—Dieu-nos, doncs, una vegada, que això té alguna valor per a vós i que no ens heu oblidat del tot.—Si no fos tan difícil gairebé sempre de satisfer els nostres més cars desigs, ja hauriem anat a fer una visita al meu germà de Viena a fi de tenir el goig de veure-us; mes en un tal viatge no cal pas pensar-hi ara que el nostre fill és a Berlín.—Weg. ja us ha dit com va la cosa per nosaltres: no tindriem raó si ens queixéssim. Adhuc temps més difícils han estat millors per nosaltres que per cent d'altres.—La més gran sort és que anem bé i que tenim uns bons i braus fills. Sí, és cert: per ara no ens han donat cap pena: són alegres i bons minyons.—Lenchen va tenir només una grossa pena: fou quan va morir el nostre pobre Burscheid; una pèrdua que no oblidarem mai més. Adéu, estimat Beethoven i penseu en nosaltres en tota lleial bondat,

Eln. Wegeler.

BEETHOVEN A WEGELER

Viena, 7 octubre 1826 (1).

Mon vell amic estimat! El goig que m'ha donat la teva lletra i la de la teva Lorchen no puc pas expressar-lo. Es cert que t'hauria

(1) Hom notarà que els amics d'aqueixa època, àdhuc aquells que més s'estimaven, es tenien una afecció menys impacient que la nostra. Beethoven respon a Wegeler al cap de deu mesos.

hagut de respondre de seguida, mes sóc un xic negligent, sobretot per escriure, perquè penso que les persones més bones em coneixen sense això. En el magí prou faig sovint la resposta; mes quan vull escriure-la, les més de les vegades llenço la ploma perquè no estic pas en disposició d'escriure com jo sento. Em recordo de tota l'afecció que sempre m'has demostrat, per exemple quan em vas fer emblanquinar la meva cambra per donar-me una ben agradable sorpresa. També de la família Breuning. Que els uns s'hagin separat dels altres, és dintre del curs natural de les coses: cada u deu perseguir el fi que s'ha proposat i cercar la manera d'aconseguir-lo; sols els principis eternament incommovibles del bé ens han mantingut sempre fermament tots units. Malauradament avui no puc pas escriure't tan llarg com voldria, perquè estic enllitat...

Tinc sempre la silueta de la teva Lorchen (t'ho dic) perquè vegis que tot allò que hi ha hagut de bo i de estimat en la meva joventut, m'és sempre preciós.

...Hom diu a casa meua: *Nulla dies sine linea*, i, no obstant, deixo dormir la musa; mes és perquè es desvetlli després més forta. Confio encara posar al món algunes grans obres; i, després, com un vell infant, acabaré la meua carrera terrestre entre les bones persones (1).

...Entre les demostracions d'honor que he rebudes i que — ja ho sé — et donaran un goig, t'anuncio que he rebut del rei de França difunt una medalla amb la inscripció: *Donnée par le Roi à monsieur Beethoven*; anava acompanyada d'un escrit molt atent del *premier gentilhomme du Roi Duc de Châtres* (2).

Mon amic ben estimat, acontenta't d'això per avui. El record del passat se m'aferra i no és pas sense abundoses llàgrimes que t'envio aquesta lletra. Això no és més que un començament; ben aviat rebràs una altra carta i com més tu m'escriuràs, més goig

(1) Beethoven no es creia pas que aleshores escrivia la seva darrera obra: el segon *finale* del seu quartet op. 130. Era a casa del seu germà, a Gneixendorf, prop de Krems, sobre el Danubi.

(2) Duc de la Châtre.

em donaràs. Això no cal preguntar-ho quan s'és amic com ho som nosaltres. Adéu. Et prego que abraçis tendrament en nom meu a la teva estimada Lorchen i als teus fills i que pensis en mi. Déu sigui amb tots vosaltres.

Com sempre ton fidel veritable amic que t'estima,

Beethoven.

A WEGELER

Viena, 17 de febrer de 1827.

Mon vell i digne amic:

He rebut sortosament de Breuning la teva segona carta. Estic encara massa feble per a contestar-hi; ja et pots pensar, però, que tot el què em dius, m'és benvingut i que ho desitjo. En quan a la meva convalescència, si així la puc anomenar, cal dir que encara va ben lentament; és de presumir que caldrà fer una quatrena operació, encara que els metges no en diguin res. Jo prenc paciència i penso: tot mal comporta amb ell algun bé... Quantes coses voldria dir-te encara avui! Mes estic massa feble: no puc fer més que abraçar-te dins mon cor, a tu i a la teva Lorchen.

Amb vertadera amistat i adhesió a tu i als teus.

Ton vell fidel amic,

Beethoven.

A MOSCHELES

Viena, 14 març de 1827.

Mon estimat Moscheles!

...El 27 de febrer, vaig ésser operat per quatrena vegada i actualment ja es mostren de bell nou indicis certs de que, a no trigar gaire, hauré de sofrir una cinquena operació. Com acabarà tot això i què serà de mi si això dura encara algun temps?—Verament és una trista sort la meva! Mes jo m'entrego a la voluntat del destí

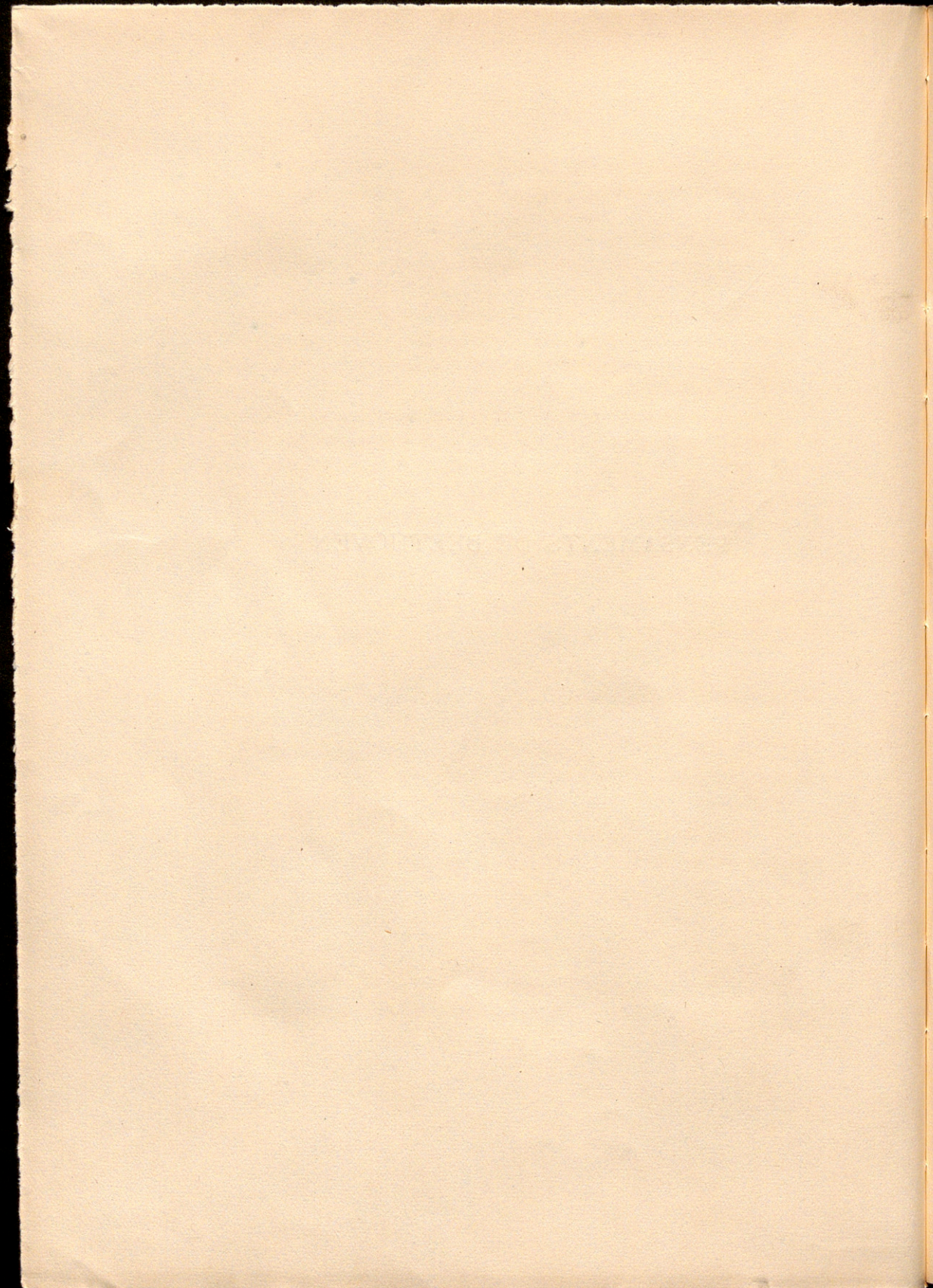
i prego a Déu solament que vulgui ben decidir en la seva divina voluntat que per llarg que sigui el temps que tingui de sofrir la mort en vida, estigui a cobert de la necessitat (1). Això em donarà forces per a suportar la meua sort, per dura i terrible que pugui ésser amb resignació a la voluntat del Totpoderós.

Vostre amic,

L. V. Beethoven.

(1) Beethoven, a prop d'estar mancat de diners, es va adreçar a la Societat filharmònica de Londres i a Moscheles, aleshores a Anglaterra, per a tractar d'organitzar un concert a benefici seu. La Societat tingué la generositat d'enviar-li immediatament cent lliures esterlines com un acompte. Això el va commoure fins al fons del cor. "Era un espectacle emocionant, diu un amic, veure'l després d'haver llegit la carta, juntar les mans i sanglotar d'alegria i de reconeixença". Amb la emoció, la ferida es va tornar a obrir. Va voler encara dictar una lletra de remerciament als "nobles Anglesos que havien pres part a la seva trista sort"; els hi prometia una obra: la seva Desena Simfonia; una Obertura, tot allò que voldrien. "Mai encara, deia, no he emprès una obra amb tant d'amor com ho faré amb aquesta". Aquesta carta és del 18 de març. El 26 era mort.

PENSAMENTS DE BEETHOVEN

SOBRE LA MÚSICA

No hi ha cap regla que hom no pugui conculcar a causa de *Schöner* (1) (més gran bellesa).

* * *

La música deu fer sorgir el foc de l'esperit dels homes.

* * *

La música és una revelació més alta que tota saviesa i tota filosofia... Qui penetra el sentit de la meua música es deu alliberar de totes les misèries que arrosseguen els altres homes.

(A Bettina, 1810).

* * *

No hi ha res de més bell que acostar-se a la divinitat i espargir-ne els raigs damunt la raça humana.

* * *

Per què escric? Ço que tinc dins el cor cal que surti; és per això que jo escric.

* * *

Creieu potser que penso en un violí sagrat, quan l'Esperit em parla, i que escric allò que em dicta?

(A Schuppanzigh).

* * *

(1) En francès en l'original, excepte el darrer mot.

D'acord amb la meua manera habitual de compondre, àdhuc per la música instrumental, tinc sempre el conjunt davant els ulls.

(A Treitschke).

* * *

Escriure sense piano és necessari... A poc a poc neix la facultat de representar-se allò que nosaltres desitgem i sentim, que és una necessitat tan essencial als nobles éssers.

(A l'Arxiduc Rodolf).

* * *

Descriure pertany a la pintura. La poesia pot també, en això, sentir-se satisfeta en comparació amb la música; el seu domini no és pas tan limitat com el meu; però en revenja, el meu, s'estén més lluny en altres regions, i hom no pot abastar, tan fàcilment, el meu imperi.

(A Wilhelm Gerhard).

* * *

La llibertat i el progrés són la finalitat en l'art, així com en el conjunt de la vida. Si nosaltres no som tan sòlids com els vells mestres, en canvi, el refinament de la civilització ha eixamplat almenys moltes coses.

(A l'Arxiduc Rodolf).

* * *

No tinc el costum de retocar les meves composicions (una vegada acabades). No ho he fet mai, perquè tinc per una gran veritat que tot canvi parcial altera el caràcter de la composició.

(A Thomson).

* * *

La pura música d'església deuria ésser executada únicament per les veus, excepte el *Gloria* o algun altre text d'aquest caràcter. Es per això que jo prefereixo Palestrina, al qual, per altra banda, considero absurd imitar sense posseir el seu esperit ni les seves concepcions religioses.

(A l'organista Freudenberg).

* * *

Quan vostre deixeble té, al piano, la digitació convenient, el compàs just i toca les notes prou exactament, dediqueu-vos solament a l'estil, no l'aturen per petites faltes ni les hi corregiu fins a la fi de la peça. Aquest mètode forma músics, la qual cosa, després de tot, és un dels primers objectius de l'art musical... Pels passatges (de virtuositat) feu-li aplicar tom a tom tots els dits. Sens dubte que aplicant menys dits s'obté una digitació "perle" tal com es diu, o "com una perla"; mes hom algunes vegades s'estima més altres joies (1).

(A Czerny).

* * *

Entre els antics mestres, només Haendel l'Alemanys i Sebastià Bach foren genials.

(A l'Arxiduc Rodolf, 1819).

* * *

Mon cor bat enterament per l'alt i gran art de Sebastià Bach, aquest patriarca de l'harmonia (*dieses Urvaters der Harmonie*).

(A Hofmeister, 1801).

* * *

En tot temps he estat dels més grans admiradors de Mozart i ho restaré fins el meu darrer sospir.

(A l'abbé Stadler, 1826).

* * *

Amo les vostres obres per damunt de totes les altres produccions de teatre. Estic meravellat cada vegada que sento una nova obra vostra i hi prenc un interès més gran que a les meves pròpies; senzillament: us considero i us estimo... *Vós restareu sempre*

(1) "El mecanisme de Beethoven com a pianista, no era pas correcte i la seva manera de digitar era sovint defectuosa; la qualitat del so era negligida. Mes, qui podia pensar en l'instrumentista? Hom era absorbit pels seus pensaments tals com ses mans devien expressar-los, fos de la manera que fos" (Baró de Trémont, 1809).

aquell dels meus contemporanis que més considero. Si em voleu donar un goig fora mida, serà si Vós m'escriviu algunes línies, ço que em satisfarà força. L'art uneix tot el món, quant més els vers artistes; i potser Vós us digneu també de comptar-me entre ells (1).

(A Cherubini, 1823).

SOBRE LA CRÍTICA

En ço que m'atany com a artista, ningú no m'ha sentit mai dir que hagi fet el més petit cas de res del què hom ha pogut escriure referent a mi.

(A Schott, 1825).

* * *

Jo penso com Voltaire "que algunes picades de mosca no poden retenir un cavall en la seva impetuosa cursa".

(1826).

* * *

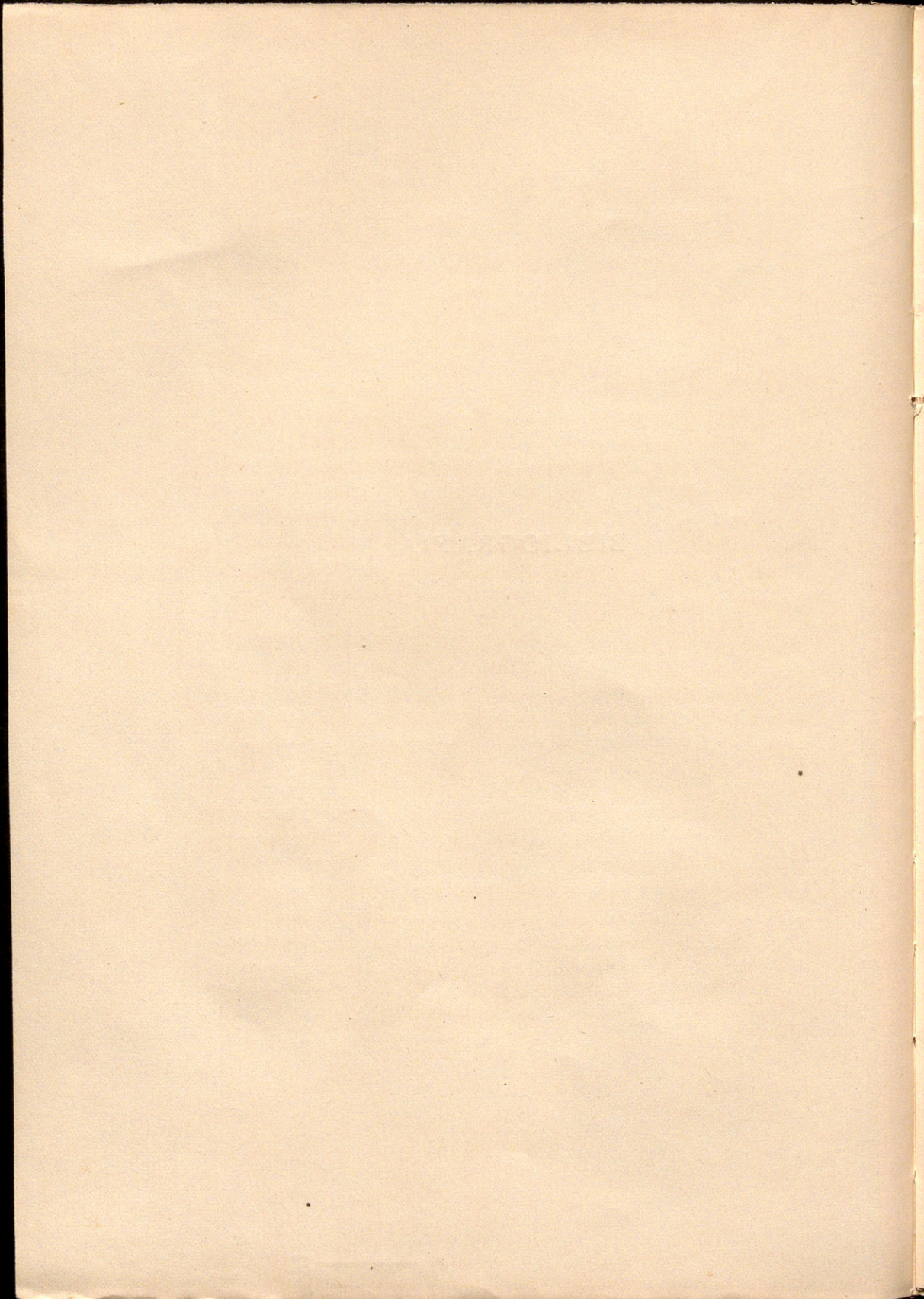
Respecte a aqueixos imbècils, el millor és deixar-los parlar. Llur xerrameca no farà certament immortal a ningú, com tampoc llevarà la immortalitat a cap d'aquells a qui Apol l'ha destinada.

(1801).

(1) Els mots subratllats, d'una ortografia defectuosa, són en francès en el text.

Ja hem dit que Cherubini no respongué mai a aquesta lletra.

BIBLIOGRAFIA

Si hom desitja conèixer millor Beethoven, pot recórrer a les obres i documents principals, dels quals heus ací una llista sumària:

I. — PER LES CARTES DE BEETHOVEN

Ludwig Nohl. — *Briefe Beethovens*, 1865, Stuttgart.

Ludwig Nohl. — *Neue Briefe Beethovens*, 1867, Stuttgart.

Ludwig Ritter von Koechel. — *83 Original-Briefe L. V. B. an den Erzherzog Rudolph*, 1865, Viena.

Alfred Schoene. — *Briefe von Beethoven an Marie Graefin Erdoedy, geb. Graefin Niszky und Mag. Brauchle*, 1866, Leipzig.

Theodor von Frimmel. — *Neue Beethoveniana*, 1886.

Katalog der mit der Beethoven-Feier zu Bonn, an 11-15 mai 1890 verbundenen Ausstellung von Handschriften, Briefen, Bildnissen, Reliquien Ludwig van Beethoven's, 1890. Bonn.

La Mara. — *Musikerbriefe aus fünf Jahrhunderten*, 1892. Leipzig.

Dr. A. Christian Kalischer. — *Neue Beethoven-Briefe*, 1902, Berlin i Leipzig.

Dr. A. Chr. Kalischer. — *Beethoven's Sämmtliche Briefe, Kritische Ausgabe mit Erläuterungen*, 1906-1908, 5 vol. Leipzig i Berlín.

Dr. Fritz Prelinger. — *Beethovens Sämmtliche Briefe und Aufzeichnungen*, 1907. Viena i Leipzig, 3 vol.

Una tria de cartes de Beethoven, traduïdes al francès, ha estat publicada, amb introducció i notes de Jean Chantavoine, 1904, París.

II. — PER LA VIDA DE BEETHOVEN

Gottfried Fischer. — *Manuscrit* (interessant sobretot per la infantesa de Beethoven. Fischer, mort a Bonn en 1864, era el propietari de la casa on visqueren dues generacions de la família Beethoven. Ell i la seva germana Cecília conegueren íntimament Beethoven infant i anotaren llurs records que són preciosos. Cal, però, que hom els usi amb cert control crític). El manuscrit és a la *Beethovenhaus* de Bonn. *Deiters* (veure més endavant) n'ha publicat alguns extrets.

F. G. Wegeler und Ferdinand Ries. — *Biographische Notizen ueber Ludwig van Beethoven* (sobretot preciós per a la primera meitat de la seva vida), 1838, Coblenz. Traducció francesa 1862 (agotada). Reimpressió pel Dr. Kalischer, 1905.

Ludwig Nohl. — *Eine stille Liebe zu Beethoven*, 1857, Berlín (Publicació del diari de la senyoreta Fanny Giannatasio del Rio, que conegué i estimà Beethoven, vers el 1816).

Anton Schindler. — *Beethovens Biographie*, 1840. Traducció francesa 1866 (agotada) (per a la segona meitat de la seva vida).

Anton Schindler. — *Beethoven in Paris*, 1842, Münster.

Gerhard von Breuning. — *Aus dem Schwarzschanerhause*, 1874. (La *Schwarzschanerhaus* és la casa de Viena on morí Beethoven. Aquesta casa va ésser enrunada durant l'hivern de 1903).

Moscheles. — *The life of Beethoven*. 2 vols. 1841, Londres.

Alexander Wheelock Thayer (traducció de l'anglès a l'alemany i continuat per *Hermann Deiters* i després per *Hug Riemann*). — *Ludwig van Beethovens Leben*. 5 volums, 1908.

Començada en 1866; interrompuda per la mort de l'autor, en 1897, a Trieste, a on era cònsol dels Estats Units; l'obra arriba fins a l'any 1816. *Deiters* emprengué l'acabament, però també va morir, en 1907, abans d'haver publicat el segon volum. *H. Riemann* terminà definitivament l'obra amb els materials deixats per *Deiters*. Es, de molt, l'obra més important sobre Beethoven.

Ludwig Nohl. — *Beethovens Leben*. 1864-1877, 4 volums.

Ludwig Nohl. — *Beethoven nach den Schilderungen seiner Zeitgenossen*. Stuttgart.

A.-B. Marx. — *L. van Beethovens Leben und Schaffen*. 1863. 2 volums. 5.ª edició retocada i corregida per G. Behncke, 1902, Berlín.

Victor Wilder. — *Beethoven, sa vie et son œuvre*. 1883.

Mariam Tenger. — *Beethoven unsterbliche Geliebte*. 1890.

La valor històrica d'aquest llibre ha estat algunes vegades discutida. Mariam Tenger fou la confident dels darrers anys de Teresa. Es versemblant que Teresa, aleshores ja vella, degué involuntàriament idealitzar els seus records; en el fons, però, els fets narrats semblen exactes.

A. Erhard. — *Franz Grillparzer*. 1900.

Theodor von Frimmel. — *Ludwig van Beethoven* (en la col·lecció dels *Berühmte Musiker*). 1901. Berlín.

Jean Chantavoine. — *Beethoven*, 1907.

Dr. Alfred Chr.-Kalischer. — *Beethoven und seine Zeitgenossen. Beiträge zur Geschichte des Künstlers und Menschen*. 4 vols. 1910.

Recull de documents, del més gran interès, sobretot del cercle d'amics i d'amigues de Beethoven. Aquesta mena d'informacions renova, en part, la psicologia de Beethoven.

III. — PER L'OBRA DE BEETHOVEN

Beethoven. — *Obres completes*, gran edició crítica, Breitkopf und Haertel, Leipzig, 38 volums.

G. Nottebohm. — *Thematisches Verzeichniss der im Druck erschienenen Werke von Ludwig von Beethoven*, 1868, Leipzig.

A.-W. Thayer. — *Chronologisches Verzeichniss der Werke v. B.*, 1865, Berlín.

G. Nottebohm. — *Ein Skizzenbuch von Beethoven*, 1865.

Nottebohm. — *Ein Skizzenbuch von B. aus dem Jahre 1803*. 1880.

Nottebohm. — *Beethovens Studien*. 1873.

- Nottebohm.—*Beethoveniana*.—*Zweite Beethoveniana*. 1872-87.
- George Grove.—*Beethoven and his nine Symphonies*. 1896. Londres.
- J.-G. Prodhomme.—*Les symphonies de Beethoven*. 1906.
- Alfredo Colombani.—*Le Nove Sinfonie di Beethoven*. 1897. Turin.
- Ernst von Elterlein.—*B. Claviersonaten*. 5.ª edició. 1895.
- Willibald Nagel.—*B. und seine Claviersonaten*, 2 vol. 1903-1905.
- Shedlock.—*The pianoforte sonata*. 1900. Londres.
- Ch. Czerny.—*Pianoforte-Schule*. (Quarta part, capítol II, III).
- Theodor Helm.—*B. Streichquartette*. 1885.
- H. de Curzon.—*Les lieder et airs détachés de B.* 1906.
- Otto Jahn.—*Leonore, Klavierauszug mit Text, nach der zweiten Bearbeitung*. 1852.
- Dr. Erich Prieger.—*Fidelio, Klavierauszug mit Text, nach der ersten Bearbeitung*. 1906.
- Wilhelm Weber.—*B. Missa Solemnis*. 1897.
- Prof. Dr. Richard Sternfeld.—*Zur Einführung in L. v. B. Missa Solemnis*. Ignaz von Seyfried, *L. V. B. Studien im Generalbass, Kontrapunkt, und in der Kompositions Lehre*. 1832.
- W. de Lenz.—*Beethoven et ses trois styles*. (Anàlisi de les sonates per a piano) (agotat) 1854.
- Oulibicheff.—*Beethoven, ses critiques et ses glossateurs*. 1857.
- Wasielewski.—*Beethoven*. 2 vol. 1886. Berlín.
- R. Schumann.—*Ecrits sur la musique et les musiciens*, primera sèrie, traducció de H. de Curzon, 1894.
- Richard Wagner.—*Beethoven*. 1870. Leipzig.
- Vincent d'Indy.—*Beethoven*. 1911.
- L'obra musical de *Friedrich Wilhelm Rust* (1739-1796) de Dessau, retrobada pels volts de l'any 1913, és útil de conèixer-la per aquell que vulgui estudiar la formació del geni musical de Beethoven. El més jove dels fills de Rust, Wilhelm-Carl, visqué a Viena del 1807 al 1827, i es relacionà amb Beethoven.

Algunes de les sonates de Rust foren publicades pels seus néts.

Rust, Charles-Philippe Emmanuel Bach i els simfonistes de Mannheim, foren els veritables precursors de Beethoven. Veure Hug Riemann: *Beethoven und die Mannheimer (Die Musik. 1907-08)*.

Es interessant de conèixer també els *lieder* de Neefe (1748-1799), ja tot beethovenians, i els nostres músics de la Revolució, especialment Cherubini, l'estil del qual, en certes de les seves composicions religioses i dramàtiques, serví algunes vegades de model a Beethoven.

IV. — RETRATS DE BEETHOVEN

1789. — *Siluetta de Beethoven a divuit anys* (Casa de Beethoven, a Bonn; reproduït en la biografia de Frimmel, pàg. 16).

1791-92. — *Miniatura de Beethoven*, per Gerhard von Kugelgen (Pertany a Jordi Henschel, Londres; reproduïda en el *Musical Times* del 15 de desembre 92, pàg. 8).

1801. — *Dibuix de G. Stainhauser*, gravat per Joan Neidl (Reproduït en Felix Clement: *Les Musiciens célèbres*, 1878, pàg. 267. Frimmel, pàg. 28).

1802. — *Gravat de Scheffner*, tret de Stainhauser (Casa de Beethoven, a Bonn; reproduït en *die Musik* del 15 març 1902, pàg. 1145).

1802. — *Miniatura de Beethoven*, per Christian Hornemann. (Pertany a la senyora de Breuning, a Viena; reproduït en Frimmel, pàg. 31).

1805. — *Retrat de Beethoven*, per W. J. Maehler (Pertany a Robert Heimler, Viena; reproduït en el *Musical Times*, pàg. 7; Frimmel, pàg. 34).

1808. — *Dibuix de L. F. Schnorr de Carolsfeld*, litografiat per J. Bauer. (Casa de Beethoven, a Bonn).

1812. — *Màscara de Beethoven*, emmotllada per Franz Klein.

1812. — *Bust de Beethoven*, per Franz Klein, segons la màscara (Pertany al fabricant de pianos E. Streicher, de Viena; reproduït en Frimmel, pàg. 46; *Musical Times*, pàg. 19).

1814. — Dibuix de *L. Letronne*, gravat per Blasius Hoefel. (El més bell retrat de Beethoven; la casa de Beethoven, a Bonn, posseeix l'exemplar que ell oferí a Wegeler; reproduït en Frimmel, pàg. 51; *Musical Times*, pàg. 21).

1815. — Dibuix de *L. Letronne*, gravat per Riedel. (Reproduït en *die Musik*, pàgina 1147).

1815. — *Segon retrat de Beethoven*, per Maehler. (Pertany a Ign. von Gleichenstein, Friburg en Brisgau. Reproducció a la casa de Beethoven, a Bonn).

1815. — *Retrat de Beethoven*, per Cristià Heckel. (Pertany a J. F. Heckel, Mannheim; reproducció a la casa de Beethoven, a Bonn).

1818. — *Gravat tret del dibuix de Beethoven*, per Aug. von Kloeber. (Reproduït en el *Musical Times*, pàg. 25). El dibuix original de Kloeber figura a la col·lecció del Dr. Erich Prieger, de Bonn.

1819. — *Retrat de Beethoven*, per Ferran Schimon. (Casa de Beethoven, a Bonn; reproduït en *die Musik*, pàg. 1149; Frimmel, pàg. 63; *Musical Times*, pàg. 29).

1819. — *Retrat de Beethoven*, per K. Joseph Stieler. (Pertany a Alex. Meyer Cohn, Berlín. Reproduït en Frimmel, pàg. 71).

1821. — *Bust de Beethoven*, per Anton Dietrich. (Pertany a Leopold Schroetter de Kristelli); reproducció a la casa de Beethoven, a Bonn.

1823. — *Dibuixos-caricatures de Beethoven passejant*, per Jos. van Boehm. (Reproduïts en Frimmel, pàg. 70).

1823. — *Retrat de Beethoven*, per Waldmueller. (Pertany a Breitkopf i Haertel, Leipzig; reproduït en Frimmel, pàg. 72).

1824-6. — *Dibuixos-caricatures de Beethoven passejant*, per J. P. Lyser. (Originals a la *Gesellschaft der Musikfreunde*, Viena; reproduïts en Frimmel, pàg. 67; *Musical Times*, pàg. 15).

1825-6. — *Dibuix de Beethoven*, per Stefan Decker. (Pertany

a Georg. Decker, Viena; reproduccions a la casa de Beethoven, a Bonn).

1826. — *Dibuix de B.*, per A. Dietrich, litografiat, per Jos. Kriehuber. (Reproduït en Frimmel, pàg. 73).

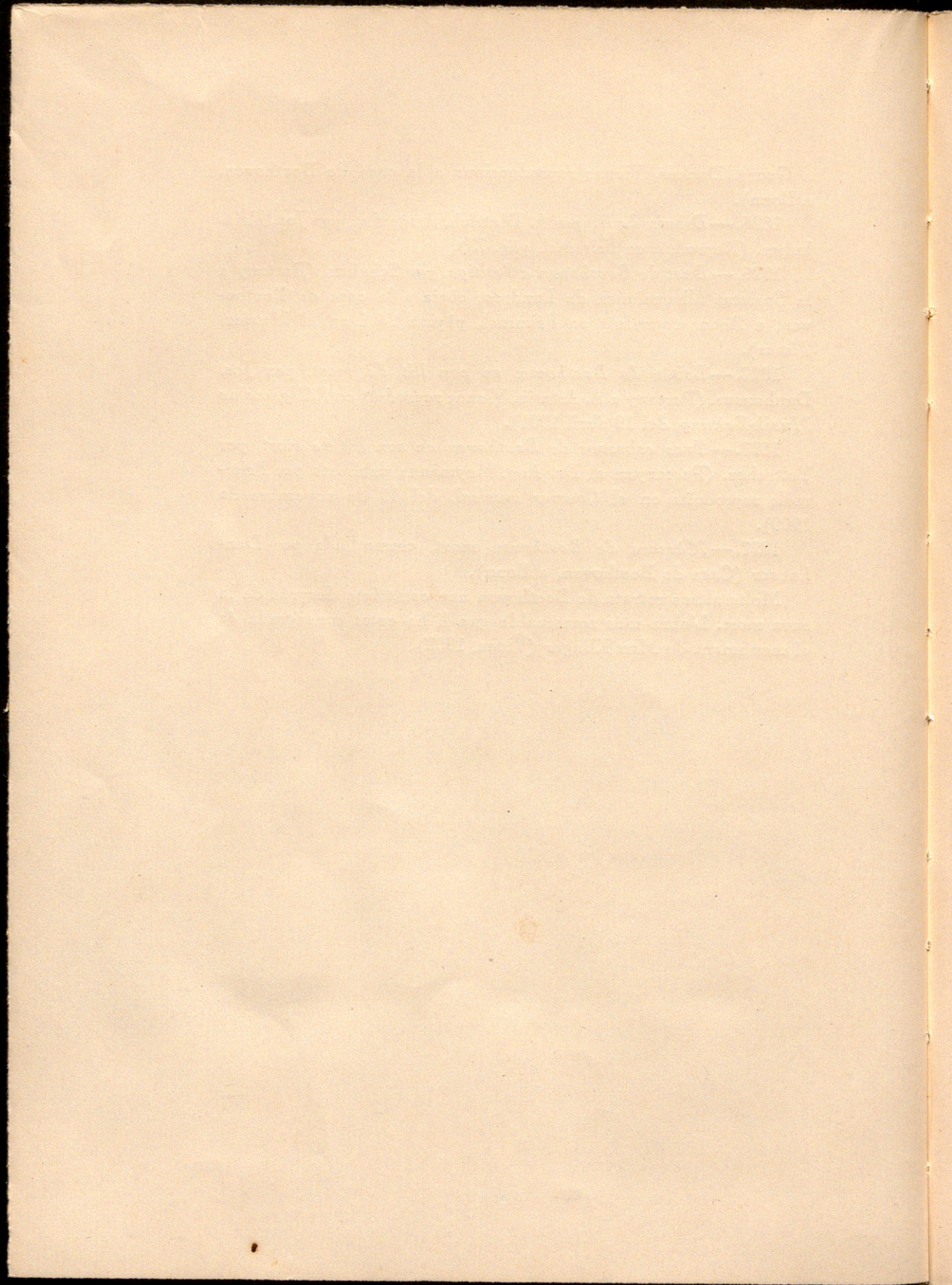
1826. — *Bust de Beethoven a l'antiga*, per Schaller. (Pertany a la Societat filharmònica de Londres; còpia a la casa de Beethoven, a Bonn; reproduït en Frimmel, pàgina 74 i en el *Musical Times*).

1827. — *Esbós de Beethoven en son lit de mort*, per Jos. Danhauser. (Pertany a A. Artaria, Viena; reproduït en l'*Allgemeine Musik-Zeitung*, del 19 abril 1901).

1827. — *Tres esbossos de Beethoven en son lit de mort*, per Teltscher. (Pertanyen al Dr. Aug. Heymann; publicats per Frimmel; reproduïts en el *Courier musical*, del 15 de novembre de 1909).

1827. — *Màscara de Beethoven mort*, emmotllada per Danhauser (Casa de Beethoven, a Bonn).

Molts altres retrats de Beethoven han estat fets després de la seva mort. L'obra més remarcable que li ha estat consagrada és el monument de Max Klinger (Viena, 1902).

Í N D E X

	<u>Pàg.</u>
Prefaci	7
Beethoven	11
Beethoven. <i>Testament d'Heiligenstadt</i> , per als meus germans Carl i (Johann) Beethoven. <i>Heiligenstadt</i> , 6 d'octubre 1802	57

CARTES

Al pastor Amenda	63
Al Dr. Franz Gerhard Wegeler	65
A Wegeler.	68
Cartes de Wegeler i d'Eleonora von Breuning a Beethoven	70
Beethoven a Wegeler	73
A Wegeler.	75
A Moscheles	75

PENSAMENTS

Sobre la música	79
Sobre la crítica	82

BIBLIOGRAFIA

Per les cartes de Beethoven	85
Per la vida de Beethoven	86
Per l'obra de Beethoven	87
Retrats de Beethoven	89

1897

1898

1899

1900

AQUESTA «VIDA DE BEETHOVEN»
FOU ACABADA D'ESTAMPAR
EN ELS TALLERS DE MESTRE ALTÉS, DE BARCELONA,
EL DIA 10 DE JUNY
DE 1927.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
CHICAGO, ILL.
JAN 10 1910

17-VIII-C/5

 ptes.